ANALIZE

E TREGUT

TE TELEFONISE FIKSE

Tregjet me shumice te terminimit dhe tranzitimit te thirrjeve ne rrjetet telefonike publike nga vendndodhje fikse.

Dokument për Këshillim Publik

Dhjetor 2017

(Miratuar me VKD nr.28, datë 27.12.2017)

INDEKSI I PERMBAJTJES

I. PERMBLEDHJE 4

II. HYRJE 9

II.1 KUADRI LIGJOR DHE RREGULLATOR PER PERCAKTIMIN E SIPERMARRESVE ME FNT 9
Objektivat e Ligjit dhe kuadri rregullator 9
Procesi i Këshillimit Publik 10
Analiza e tregut nga autoriteti rregullator dhe bashkepunimi me Autoritetin e Konkurences 10
Perkufizimi i tregut perkates 11
Fuqia e Ndjeshme ne Treg dhe masat rregulluese 13
II.2 ANALIZA E TREGUT TE TELEFONISE FIKSE 2015 14

III. TREGU ME PAKICE I SHERBIMEVE TE TELEFONISE FIKSE 17

III.1. NUMRI I PAJTIMTARËVE E TELEFONISË FIKSE 17
III.2 TRAFIKU TELEFONIK I PAJTIMTARËVE 19
III.3 TARIFIMI I SHERBIMEVE ME PAKICË TË RRJETEVE FIKSE 21
Paketat e integruara ne rrjetet fikse 22
ARPM celulare 24
III.4. PERDORIMI MESATAR I THIRRJEVE TELEFONIKE FIKSE 24
III.5. PORTABILITETI I NUMRIT FIKS 26
III.6. FAKTORE TE TJERE KONKURRUES 26
III.7. PJESET E TREGUT DHE TREGUES FINANCIARE TË ALBTELECOM 28
Pjesët e tregut 28
Tregues financiarë të Albtelecom 29
III.8. PERFUNDIM MBI ECURINE E TREGUT TE TELEFONISE FIKSE 29

IV. ANALIZA E TREGJEVE PERKATES ME SHUMICE: TERMINIMI DHE TRANZITIMI I THIRRJEVE NE RRJETET FIKSE 30

IV.1. PERKUFIZIMI I TREGJEVE TE INTERKONEKSIONIT 30
IV.2. ANALIZA PER FNT E TREGJEVE TE INTERKONEKSIONIT 32
1. Terminimi i thirrjeve ne rrjetet fikse 32
2. Tranzitimi i thirrjeve ne rrjetet fikse 35

V. MASAT RREGULLUESE PER OPERATORET ME FNT 38

V.1. MASAT RREGULLATORE PER TREGJET ME SHUMICE TE INTERKONEKSIONIT 39
1. Masat rregullatore te propozuara per Albtelecom 39
2. Masat rregullatore te propozuara per terminimin ne rrjetet e OA dhe Telekom Albania 39
V.2. RREGULLIMI I TARIFAVE ME SHUMICE TE INTERKONEKSIONIT 40
1. Tarifat e terminimit të thirrjeve në rrjetet fikse (FTR) të vendeve të BEREC 40
2. Shtyrja e aplikimit të fazës III (1.01.2018) të reduktimit të FTR 43
3. Skema e re reduktimit të FTR në Shqipëri 44

ANEKS 1. LISTA E SIPERMARRSVE TE RRJETEVE PUBLIKE TELEFONIKE FIKSE TE PROPOZUAR PER STATUS ME FNT NE TERMINIMIN E THIRRJEVE 46

ANEKS 2. LISTA E PYETJEVE PËR KESHILLIM PUBLIK 48

INDEKSI I TABELAVE DHE FIGURAVE

Figura III.1 Ecuria e numrit të pajtimtarëve të Telefonise fikse 2000-2016 17
Tabela III.1: Ecuria e numrit te pajtimtareve te telefonise fikse sipas operatoreve (2010-2016) 18
Tabela III.2: Numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse 2014- 2017 T3 18
Figura III.2. Norma e penetrimit të telefonisë fikse sipas qarqeve dhe zonave urbane/Rurale (2016) 19
Figura III.3: Ecuria e thirrjeve nga rrjetet fikse dhe celulare 2010-2014 20
Tabela III.3: Numri i pajtimtareve që kanë akses në shërbime të integruara 22
Tabela III.4 Numri i pajtimtarëve të Albtelecom me shërbime të integruara(2013-2016) 23
Tabela III.5: Ecuria e ARPM per rrjete celulare 2010-2014 24
Tabela III.6: Perdorimi mesatar mujor i thirrjeve telefonike nga rrjet fiks i Albtelecom 2010-2016 24
Tabela III.7: Perdorimi mesatar mujor i thirrjeve telefonike celulare 2010-2016 25
Figura III.6: Pjeset e tregut te numrit të pajtimtarëve të telefonise fikse (2010-1017/T2) 28
Tabela III.3 Ecuraia e Pjesevë të tregut të Albtelecom 2008-2016 28
Tabela III.4: Tregues financiare te Albtelecom 29
Figura IV.1: Skema e elementeve (inputeve) me shumice per realizimin e thirrjeve telefonike 30
Tabela IV.1: Tarifat e terminimit të thirrjeve në rrjetin fiks Albtelecom (2010-2018) 34
Tabela IV.2: Tarifat e terminimit të thirrjeve në rrjetet fikse të OA dhe Telekom Albania për Telekom Albania fiks (2010-2018) 34
Tabela IV.1 Pjeset e tregut te Albtelecom Tranzitim thirrjesh kombetare (2014-2016) 36
Figura V.1: Tarifat e terminimit në rrjetet fiks incumbent BEREC Korrik 2017 41
Figura V.2: E ardhura mesatare për minutë nga terminimi në rrjetet fikse në vendet e BEREC (viti 2016) 42
Tabela V.1: Tarifat mesatare të terminimit ne vendet e BEREC (Korrik 2017) 42
Tabela V.2: Ndryshimet e tarifave të interkoneksionit në Analizë 2015 43
Tabela V.3: Propozimi për reduktimin e tarifave të interkoneksionit në rrjetet fikse 44

I. PERMBLEDHJE

Ky dokument permban analizen e tregut të telefonisë fikse (tregjet përkatës me shumicë të terminimit dhe tranzitimit të thirrjeve në rrjetet fikse). Dokumenti permban nje rishikim te perfundimeve te analizes se fundit te tregut të telefonisë fikse te kryer ne vitin 2015 dhe masave rregulluese perkatese per FNT. Dokumenti i analizes se tregut trajton zhvillimet historike ne treg dhe pritshmerite e AKEP per te ardhmen e afert dhe te mesme dhe masat rregulluese perkatese per FNT ne tregjet perkates te analizuar.

Ligji nr.9918, date 19.05.2008 ”Per Komunikimet Elektronike ne Republiken e Shqiperise” i ndryshuar (ne vijim Ligji 9918), ne nenin 1 te tij, percakton se qëllimi i ligjit është që nëpërmjet parimit të asnjanësisë teknologjike të promovojë konkurrencë dhe infrastrukturë efiçente në komunikimet elektronike dhe të garantojë shërbimet e duhura dhe të përshtatshme në territorin e Republikës së Shqipërisë. Ne Nenin 35 te tij ligji 9918 parashikon detyrimin per zhvillimin e procedures se keshillimit me palet e interesit per analizen e tregut duke percaktuar edhe kohezgjatjen minimale te periudhes se konsultimit publik prej 60 ditesh.

Ne baze te percaktimeve te Ligjit 9918, ky dokument nxirret per keshillim publik me palet e interesuara per nje periudhe 2 mujore nga data e publikimit ne faqen ëeb te AKEP. Ky dokument i nxjerre per keshillim publik permban:

- perkufizimin e tregjeve perkatese te analizuar
- analize e konkurrences ne tregjet perkates dhe vleresimin nese ka operatore me fuqi te ndjeshme ne treg (FNT)
- masat rregulluese te propozuara per sipermarresit e vleresuar me FNT, përfshirë rregullimin e tarifave për FNT (FTR dhe tranzitim)

Dokumenti i analizes për këshillim publik eshte strukturuar si me poshte:

- Kapitulli I, Permbledhje, permban nje pershkrim dhe permbledhje te gjetjeve kryesore te dokumentit te analizes;
- Kapitulli II, Hyrje, pershkruan bazen ligjore dhe nen-ligjore per analizen e tregut dhe perfundimet e analizes se meparshme te tregut të telefonisë fikse ne vitin 2015;
- Kapitulli III përmban zhvillimet në tregun me pakicë të telefonisë fikse nga analiza e fundit e tregut;
- Ne Kapitullin IV kryhet Analiza e tregjeve përkatës të terminimit dhe tranzitimit të thirrjeve në rrjetet fikse
- Kapitulli V permban masat rregullues të propozuara për FNT, përfshirë rregullimin e FTR
- Aneks 1 përmabn listën e operatorëve të propozuar për FNT për terminimin e thirrjeve ën rrjetet fikse
- Aneks 2 permban pyetjet e keshillimit publik per kete dokument.

Ky proces i analizes së tregut që fillon me nxjerrjen në këshillim publik të këtij dokumenti, përbën raundin e pestë te analizes se tregjeve te telefonise fikse. Procesi i meparshem i analizes se tregut te telefonise fikse ne vitin 2015, perfundoi me publikimin e dokumentit

final te Analizes se Tregut te Telefonise Fikse dhe Vendimet e Keshillit Drejtues te AKEP, VKD nr.2617-2620, date 8.10.2015[1], nepermjet te cilave vendosi ndër të tjera:

- Përcaktimin e Albtelecom sh.a. sipërmarrës me FNT në tregun e terminimit të thirrjeve në rrjetin e vet fiks dhe tregun e tranzitimit të thirrjeve kombëtare në rrjete fikse dhe vendosjen e masave rregulluese,
- Përcaktimin e 80 sipërmarrësve (operatorë alternativë) me FNT në tregun e terminimit të thirrjeve në rrjetet e tyre individuale të telefonisë fikse dhe vendosjen e masave rregulluese,
- Përcaktimin e Telekom Albania sh.a sipërmarrës me Fuqi të Ndjeshme në Treg për terminimin e thirrjeve në rrjetin publik Telekom Albania drejt numrave gjeografikë fiks dhe vendosjen e masave rregulluese.

Masat rregulluese per FNT perfshinin midis te tjerave:

- Detyrime per mos-diskriminim dhe transparence, perfshire publikimin e RIO nga Albtelecom (per operatoret e tjere nuk u vendos detyrim per RIO);
- Kontrollin e tarifave te Albtelecom per sherbimet me shumice te terminimit dhe tranzitimit të thirrjeve kombëtare;
- Kontrollin e tarifave per terminimin e thirrjeve kombëtare ne rrjetet e operatoreve alternative si dhe të Telekom Albania për thirrjet drejt numrave gjeografike në rrjetin e vet.

Nëpërmjet procesit të analizës së tregut të vitit 2015 u vendos gjithashtu:

- De-rregullimi i tregjeve me pakicë të telefonisë fikse si tregje që nuk ishin më të justyifikueshem për ndërhyrje ex-ante dhe heqja e statusit me FNT dhe masave rregulluese për Albtelecom në këto tregje,
- Reduktimi i segmenteve të terminimit nga 2 në 1 si dhe aplikimi i tarifave simetrike të terminimit të thirrjeve në rrjetin e Albtelecom dhe operatorëve të tjerë të rrjeteve fikse, si dhe reduktimi i pikave të interkoneksionit (POI) të Albtelecom nga 12 në 2 duke filluar nga 1.01.2018.

Ky dokument që nxirret për këshillim publik përmban analizën e tregut për tregjet përkatës të mëposhtëm:

1) Tregu me shumice i terminimit te thirrjeve në rrjete publike telefonike individuale te ofruara nga vendndodhje fikse.
2) Tregu me shumice i sherbimeve të tranzititimit të thirrjeve në rrjetet telefonike publike nga vendndodhje fikse.

Dokumenti përmban dhe nje rishikim te ecurise dhe zhvillimeve te tregut me pakicë të telefonisë fikse nga analiza e vitit 2015, efektet e rregullimit në tregjet fikse si dhe paraqet

[1] AKEP me VKD nr.2651, datë 3.12.2015, në kuadër të shqyrtimit të ankimit administrativ të Albtelecom kreu disa ndryshime në vendimet e datës 8.1.2015.

propozimet e AKEP për statusin me FNT dhe masat përkatëse rregulluese për tregjet e analizuara.

Konkluzione nga analiza e tregjeve me pakice

Shërbimet e telefonisë fikse në Shqipëri ofrohen nga rreth 80 sipërmarrës të autorizuar, të cilët zotërojnë rrjetet/infrastrukturën e tyre, përfshirë rrjetin e aksesit apo të lidhjes direkte me përdoruesit fundorë. Sipas të dhënave statistikore të depozituara në AKEP dhe marrëveshjeve të interkoneksionit të lidhura me Albtelecom rezulton se numri i operatorëve aktivë të rrjeteve të telefonisë fikse është rreth 40.

Numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse në fund të vitit 2015 ishte rreth 258 mijë, ndërsa ne fund te vitit 2016 arriti në rreth 249 mijë, që përbën një rënie me 2%. Norma e penetrimit për telefoninë fikse (numër pajtimtarësh për 100 banorë) në fund të vitit 2016 arriti në 8.8%, që është shumë më e ulët se rajoni i Europës (37.7%), dhe më e ulët edhe se mesatarja botërore (13.6%).

Gjatë dy viteve të fundit 2015-2016 ka vijuar trendi rënës i thirrjeve nga rrjetet fikse, dhe në vitin 2016 pajtimtarët e Albtelecom kryen 139 milion minuta thirrje që përbën një rënie me 27% në krahasim me vitin 2014. Megjithëse në vitin 2016 u vu re një rënie me 7% e thirrjeve nga rrjetet celulare në krahasim me vitin 2014, për shkak të rënies me ritme shumë më të shpejta të thirrjeve nga rrjetet fikse, këto të fundit përbënin vetëm 2.4% të totalit të thirrjeve të origjinuara nga rrjetet fikse dhe celulare në vitin 2016.

Vlerat e ARPM celulare tregojne reduktimin e ndjeshem te shpenzimit mesatar per nje minute thirrje nga rrjetet celulare, dhe ndonëse në vitin 2016 vihet re një rritje e saj, ajo është shumë e ulët në krahasim me ARPM mesatare të vendeve të BE (rreth 4.4 herë më e ulët) si dhe shumë e krahasueshme me tarifën për një minutë thirrje nga rrjetet fikse (jashtë paketave), duke cuar në zëvendësueshmëri të lartë për thirrjet nga rrjete fikse (sic vihet re dhe nga ecuria thirrjeve).

Mesatarisht per Albtelecom konsumi i thirrjeve te kryera ne vitin 2016 ishte 65 minuta ne muaj thirrje dalese si dhe 163 minuta ne muaj thirrje te marra. Këto vlera janë 2.6 dhe 1.7 herë më të ulëta se konsumi mesatar i thirrjeve në rrjetet celulare në vitin 2016, duke cuar në rritje të hendekut të përdorimit mesatar të thirrjeve në krahasim me dy vite më parë (në vitin 2014 raporti përdorimit mesatar të thirrjeve nga rrjetet celulare me ato nga rrjeti fiks i Albtelecom ishte 2.1 dhe 1.3, respektivisht për thirrje dalëse dhe thirrje të marra).

Të dhënat statistikore dhe paketat/ofertat tarifore tregojnë se shërbimi telefonik për disa vjet tashmë rezulton të ketë marrë rol dytësor në shërbimet nga rrjete fikse, ndërsa nxitësi kryesor i zhvillimit të këtyre rrjeteve janë shërbimet e akesit broadband dhe sidomos shërbimet e integruara. Ofrimi i shërbimeve të rrjeteve fikse me paketa (bundles) të shërbimeve të aksesit në Internet, telefonisë fikse dhe TV (CaTV ose IPTV) rezulton të jetë forma predominuese e konkurrencës midis operatorëve të rrjeteve fikse.
Numri i pajtimtarëve të rrjeteve fikse që kishin akses në shërbime të integruara dyfishe ose trefishe (kombinim Telefoni/Internet/TV) në fund të vitit 2016 arriti në rreth 187 mijë, rreth 25 % më shumë se në vitin 2015. Në vitin 2016 pajtimtarët me paketa të integruara përbënin

70% të pajtimtarëve me akses broadband në rrjete fikse, ndërsa 35% janë me paketa trefishe (Telefoni, Internet dhe TV).

Pjesa e tregut për pajtimatrë të telefonisë fikse e Albtelecom ka pasur rënie deri në fund të vitit 2015, ndërsa në peridhat e mëpasshme ka qenë e qëndrueshme në nivel rreth 71%. Megjithëse për thirrjet telefonike Albtelecom ka pjesë tregu të lartë prej 87%, pjesa e tregut në të ardhura totale nga rrjeti fiks është në nivel 60% dhe me rënie të ndjeshme me periudhat para vitit 2015.

Të ardhurat nga shërbimet e rrjetit fiks të Albtelecom kanë rënë me 15% në vitin 2016 krahasuar me një vit më parë, e ndikuar kryesisht nga rënia e të ardhurave nga shërbimet e me shumicë të interkoneksionit në rrjet fiks. Një impakt të konsiderueshëm në rënien e të ardhurave nga interkoneksioni vjen nga rënia e ndjeshme e terminimit dhe tranzitimit të thirrjeve hyrëse ndërkomëbater dhe të ardhurave të Albtelecom nga këto shërbime.

Bazuar në ecurinë e faktorëve të marrë në konsideratë në tregun e telefonisë dhe rrjeteve fikse, AKEP gjykon se nuk është e nevojshmë që tregjet me pakicë të telefonisë fikse të jenë objekt rregullimi ex-ante, pasi faktoët që ndikuan në nxjerrjen nga rregullimi të këtyre tregjeve në vitin 2015 vijojnë të jenë prezent dhe në disa raste dhe të jenë përforcuar.

Konkluzione nga Analiza e tregjeve me shumice

AKEP vlereson se:

- sipermarresi Albtelecom sh.a vleresohet se permbush kushtet per t'u shpallur me FNT ne tregjet perkates te meposhtem:
    - *Tregu me shumice i terminimit te thirrjeve ne rrjetin publik telefonik Albtelecom te ofruar nga vendndodhje fikse.*
    - *Tregu me shumice i sherbimit tranzit të thirrjeve telefonike kombetare ne rrjetet telefonike publike te ofruara nga vendndodhje fikse.*
- Sipermarresi X i rrjetit alternativ X vleresohet se permbush kushtet per t'u shpallur me FNT ne tregun e shumices te terminimit te thirrjeve zanore ne rrjetin e tij, konkretisht ne tregun:
    - *Tregu me shumice i terminimit te thirrjeve ne rrjetin publik telefonik te operatorit X te ofruar nga vendndodhje fikse.*
- Sipermarresi Telekom Albania vleresohet se permbush kushtet per t'u shpallur me FNT ne tregun e shumices te terminimit te thirrjeve zanore ne rrjetin e tij, konkretisht ne tregun:
    - *Tregu me shumice i terminimit te thirrjeve ne rrjet publik telefonike Telekom Albania drejt numrave gjeografike te ofruara nga vendndodhje fikse (per pajtimtaret e Telekom Albania Fiks).*

AKEP propozon që për FNT të Albtelecom per terminimin dhe tranzitimin e thirrjeve kombetare të ruajë detyrimet aktuale rregullatore të përcaktuara edhe në analizë 2015:

1. Detyrimi i Mosdiskriminimit (neni 39)

2. Detyrimi i transparencës (Neni 40)
3. Detyrimi për akses dhe interkoneksion dhe përdorimi i përbashkët i faciliteteve të rrjetit (Neni 42)
4. Detyrimi për kontroll të tarifave (Neni 45)

AKEP propozon që operatoret alternative te rrjeteve te telefonise fikse që plotesojne kushtet per FNT per terminimin e thirrjeve ne rrjetet e tyre individuale si dhe Telekom Albania për terminimin në numrat fiks në rrjetin celular Telekom Albania të vijojnë të kenë detyrimete e përcaktuara në Analizë 2015:

1. Detyrimi i Mosdiskriminimit (Neni 39)
2. Detyrimi i transparencës (Neni 40)
3. Detyrimi për akses dhe interkoneksion dhe përdorimi i përbashkët i faciliteteve të rrjetit (Neni 42)
4. Detyrimi per kontroll tarife (neni 45)

AKEP si edhe ne analizat e meparshme 2013 dhe 2015 gjykon qe operatoret alternative te mos kene detyrim per publikim oferte reference interkonesioni, pasi kjo mase nuk eshte e nevojshme dhe do te ishte jo-proporcianale.

Rregullimi i FTR

Bazuar në zhvillimet e fundit dhe kushtet e tregut të telefonisë fikse në Shqipëri dhe krahasimin me tarifat benchmark të FTR, **AKEP gjykon që së pari nëpërmjet nxjerrjes në këshillim publik të këtij dokumenti, njëkohëissht të vendosë të shtyje aplikimin e reduktimit të parashikuar më 1.01.2018 për tarifat e terminimit (të të gjithë operatorëve të rrjeteve fikse) dhe tranzitimit të Albtelecom, duke vijuar me tarifat aktuale deri në afatin (dhe vlerat) e përcaktuar në vendimet përkëtse që AKEP do të marrë për FNT dhe masat rregulluese pas këshillimit publik të këtij dokumenti.**

AKEP propozon që tarifat e terminimit të thirrjeve në rrjetet e operatorëve të rrjeteve fikse si dhe tarifa e tranzitimit të thirrjeve kombëtare të Albtelecom të rishikohen sipas vlerave dhe afateve të përcaktuara në këtë dokument ku:

- Skema e re ruan nivelet e FTR dhe tranzitimit të përcaktuara në Analizë 2015, por duke shtyrë me 12 muaj aplikimin e reduktimit të parashikuar të hynte në fuqi më 1.01.2018, duke përfshirë një fazë ndërmjetëse të propozuar të fillojë më 1.09.2018.

- Niveli i FTR prej 1.00 lek/minutë për fazën 1.09.2018-31.12.2018 është sa niveli mesatar i të ardhurave nga terminimi fiks në vendet e BEREC në vitin 2016.

II. HYRJE

Ky dokument i nxjerre per keshillim publik permban analizen e tregjeve me shumice te terminimit dhe tranzitimit te thirrjeve ne rrjetet fikse. Dokumenti permban nje rishikim te perfundimeve te analizes se tregut te telefonise fikse te kryer ne vitin 2015 dhe masave rregulluese perkatese per FNT. Ne kete kapitull AKEP ka perfshire nje pershkrim te kuadrit ligjor dhe nen-ligjor per analizen e tregut si dhe te procesite te analizes se meparshme te te telefonise fikse ne vitin 2015.

II.1 Kuadri ligjor dhe rregullator per percaktimin e sipermarresve me FNT

Ky seksion permban informacion ne lidhje me kuadrin ligjor dhe nen-ligjor per analizen e tregut, rolin e analizes se tregut dhe masave rregulluese, konceptin e dominances/FNT dhe lidhjet midis rregullimit ex-ante nga rregullatori sektorial dhe atij ex-post nga autoriteti i konkurrences.

Objektivat e Ligjit dhe kuadri rregullator

Ligji nr.9918, date 19.05.2008 ”Per Komunikimet Elektronike ne Republiken e Shqiperise”, i ndryshuar, (ne vijim Ligji 9918), ne nenin 1 te tij, percakton se qëllimi i ligjit është që nëpërmjet parimit të asnjanësisë teknologjike të promovojë konkurrencën dhe infrastrukturë efiçente në komunikimet elektronike dhe të garantojë shërbimet e duhura dhe të përshtatshme në territorin e Republikës së Shqipërisë.

Neni 7 i Ligjit 9918, Objektivat Rregullatore, percakton midis te tjerave se AKEP nxit konkurrencën efiçente për sigurimin e rrjeteve dhe të shërbimeve të komunikimeve elektronike, facilitetet shoqëruese dhe shërbimet e tjera për t’u krijuar mundësinë çdo kategorie përdoruesish të shërbimeve të komunikimeve elektronike, përfshirë edhe përdoruesit me aftësi të kufizuara, të kenë përfitime maksimale nga aksesi në shërbimet e komunikimeve elektronike, në kuptimin e zgjedhjes së çmimit dhe cilësisë.

Kapitulli VI, Rregullimi i Konkurrences, permban percaktimet per rregullimin e konkurrences ne tregun e komunikimeve elektronike, dhe perfshin ndermjet te tjerave detyrimin e AKEP per kryerjen e analizes se tregut per vleresimin e konkurrences efektive dhe percaktimin e sipermarresve me fuqi te ndjeshme ne treg. Kreu VI, permban gjithashtu kriteret e perdorura nga AKEP per vleresimin e fuqise se ndjeshme ne treg, detyrimet/masat rregulluese ne rast te gjetjes se FNT.

Pika 4 e nenit 31, parashikon detyrimin per nje rregullore per analizen e tregjeve dhe percaktimin e FNT. AKEP me vendimin Nr.747, date 17.07.2009, ka miratuar Rregulloren per Analizen e Tregjeve (ne vijim referuara si Rregullorja), dhe me Vendimin nr.2342, date 31.07.2013 ka miratuar amendime te kesaj Rregulloreje. Rregullorja percakton midis te tjerave nje liste prej 7 tregje per t’u analizuar nga AKEP per FNT, si dhe detyrimin per te kryer testin e tre kritereve per tregjet qe nuk jane pjese e listes se tregjeve te rregullores ose e Rekomandimit ne fuqi te Komisionit Europian per tregjet perkatese te dyshuara per nderhyrje ex-ante ne sektorin e komunikimeve elektronike. Lista e tregjeve te perfshira ne rregullore eshte sipas rekomandimit te KE te vitit 2007, ndersa rekomandimi i fundit ne fuqi i KE eshte Rekomandimi 2014/710/EC i dates 9 Tetor 2014.

Ligji 9918 eshte ne linje me direktivat e KE te vitit 2003 dhe 2009 dhe metodologjia e analizes se tregjeve e percaktuar ne Ligj dhe ne Rregullore, percakton se AKEP duhet te marre ne konsiderate rekomandimet e Komisionit Europian dhe BEREC. Disa nga Rekomandimet dhe udhezimet e KE dhe BEREC (me pare ERG) te marra ne konsiderate nga AKEP ne pergatijen e ketij dokumenti jane si më poshtë:

- Udhëzimi i komisionit (europian) për analizën e tregut dhe vlerësimin e FNT (2002/C 165/03) sipas kuadrit rregullator për komunikimet elektronike, rrjetet dhe shërbimet të komunikimit elektronik (ne vijim referuar si Udhezimi i KE)[2]
- Dokumenti i rishikuar i ERG[3] per Qendrim te perbashket ne qasjen ndaj masave rregullatore te duhura ne kuadrin rregullator te komunikimeve elektronike.
- Rekomandimi i Komisionit, datë 9 Tetor 2014 për produktet dhe shërbimet përkatëse brenda sektorit të komunikimeve elektronike të rregulluara ex ante në përputhje me Direktivën 2002/21/EC të Parlamentit Europian dhe të Këshillit në një kuadër të përgjithshëm rregullator për rrjetet dhe shërbimet e komunikimit elektronik (2014/710/EC)
- Rekomandimi i Komisionit, datë 7 Maj 2009 për trajtimin rregullator të tarifave të terminimit në rrjete celulare dhe fikse në BE.
- Dokumenta te tjere te KE dhe BEREC sipas shenimeve perkatese.

Procesi i Këshillimit Publik

Ligji Nr.9918, parashikon në Nenin 35 të tij, procedurën e këshillimit me palet e interesit për analizën e tregut duke vendosur si afat një periudhe kohore prej 60 ditesh. Njekohësisht neni 36 përcakton se AKEP vendos, ndryshon, mban ose heq detyrime për FNT pas këshillimit me palët e interesuara. Ky dokument publikohet në faqen e Internetit të AKEP dhe palet e interesuara mund të dërgojnë komente në lidhje me përfundimet dhe propozimet e AKEP duke iu referuar pyetjeve të këshillimit publik ne Aneks 1 si dhe për cdo aspekt tjeter të lidhur me këtë dokument.
Dokumenti permban perkufizimin e tregut perkates, analizen per FNT dhe masat rregulluese te propozuara per FNT si mos-diskriminimi, transparenca, etj, perfshire detyrimin e kontrollit te tarifes. Pra dokumenti i analizes se tregut i nxjerre ne keshillim publik permban pervec te tjerave propozimet e AKEP per masat rregulluese/detyrimet per FNT, perfshire rregullimin etraifavete cilat do te jene pjese e vendimit/vendimeve perkatese per FNT dhe masat rregulluese ne fund te procesit te analizes se tregut pas keshillimit publik.

Analiza e tregut nga autoriteti rregullator dhe bashkepunimi me Autoritetin e Konkurences

Sipas Nenit 38 të Ligjit Nr.9918, AKEP-i duhet të bashkëpunojë me Autoritetin e Konkurrencës. Gjithashtu AKEP dhe Autoriteti i Konkurrencës (AK) kanë nënshkruar një Memorandum Mirëkuptimi me datë 29.08.2007, ku midis të tjerave "Neni 6", parashikon bashkëpunimin midis dy autoriteteve per perkufizimin e tregut, përcaktimin e dominancës/FNT, masave rregulluese etj. Ky dokument paralelisht i dergohet edhe AK per dhenien e komenteve perkatese.

Sic percaktohet ne aktet ligjore dhe nen-ligjore te komunikimeve elektronike ne Shqiperi dhe dokumentat e KE dhe BEREC, roli i analizes se tregut eshte te percaktoje nese tregu/tregjet

[2] Official Journal of the European Communities C 165/7: "*Commission guidelines on market analysis and the assessment of significant market poëer under the Community regulatory frameëork for electronic communications netëorks and services (2002/C 165/03)*"
[3] ERG (06) 33 "*Revised ERG Common Positionon the approach to Appropriate remedies in the ECNS regulatory frameëork*" Final Version May 2006.

perkates te analizuar jane apo tentojne te shkojne drejt konkurrences efektive dhe ne rast se jo percaktimin e operatorit/operatoreve me FNT dhe masat rregulluese ne tregun/tregjet perkatese qe cojne ne konkurrence efektive. Analiza e tregut bazohet fillimisht ne nje liste te tregjeve perkatese qe jane te justifikueshem/dyshuar per nderhyrje ex-ante, dhe bazuar ne parimet/kriteret e percaktuara per gjetjen e dominances sipas parimeve te legjislacionit per konkurrencen percaktohet operatori/operatoret me FNT ne treg. Megjithese analiza e tregut rregullatori sektorial bazohet ne parimet e konkurrences, roli i saj eshte i ndryshem nga analizat e AK per dominance dhe abuzim me dominacen. Analiza e tregut e rregulatorit sektorial bazohet ne te kaluaren, por vlereson dhe perspektiven e tregut dhe mundesise per FNT ne te ardhmen dhe merr masa ne rast se vlersohet se do kete dominance ne te ardhmen, pra nderhyrje ex-ante per te eliminuar problemet qe mund te ndodhin ne treg nga dominanca. Ndersa, AK ne rastet e vlersimit te abuzimit me dominancen merr ne konsiderate sjelljen dhe demin qe mund te kete shkaktuar dominanca e nje operatori ne treg ne te kaluaren. Pra problemet qe mund te kene ndodhur nga sjellja abuzive ne nje treg te caktuar ne te kaluaren, adresohen nga ligji dhe nderhyrjet e AK.

Udhezimi i KE per analizen e tregjeve paraqet ne menyre me te detajuar ngjashmerite dhe ndryshimet midis analizave te kryera nga rregullatori i komunikimeve elektronike ne lidhje me perkufizimin e tregut perkates dhe dominances dhe ato te kryera nga autoriteti i konkurrences per abuzim me dominance apo vleresime te bashkimeve te kompanive. Ne paragrafet 30[4] dhe 31[5] te ketij udhezimi KE citon nder te tjera se percaktimi me FNT i nje sipermarresi ne rregullimin ex-ante nuk nenkupton automatikisht se ai eshte me pozite dominuese apo qe ka abuzuar me poziten dominuese sipas legjislacionit te konkurrences, si dhe ne praktike mund te ndodhe qe dy autoritetet (rregullatore dhe i konkurrences) te kryejne procedura paralele per te adresuar probleme te ndryshme ne tregjet perkates. Megjithate, KE thekson se ne te tilla raste detyrimet ex-ante te rregullatorit per FNT synojne te permbushin objektivat e direktivave (ligjit) ndersa masat e autoritetit te konkurrences synojne te sanksionojne marreveshje ose sjellje abuzive te cilat kufizojne ose shtremberojne konkurrencen.

Perkufizimi i tregut perkates

Ne kuader te analizave te kryera nga nje rregullator per qellime te analizes se konkurrences efektive dhe percaktimit te sipermarresit/sipermarresve me FNT, analiza e nje tregu perkates

---

[4] *The designation of an undertaking as having SMP in a market identified for the purpose of ex-ante regulation does not automatically imply that this undertaking is also dominant for the purpose of Article 82 EC Treaty or similar national provisions. Moreover, the SMP designation has no bearing on ëhether that undertaking has committed an abuse of a dominant position ëithin the meaning of Article 82 of the EC Treaty or national competition laës. It merely implies that, from a structural perspective, and in the short to medium term, the operator has and ëill have, on the relevant market identified, sufficient market poëer to behave to an appreciable extent independently of competitors, customers, and ultimately consumers, and this, solely for purposes of Article 14 of the frameëork Directive.*

[5] *In practice, it cannot be excluded that parallel procedures under ex-ante regulation and competition laë may arise ëith respect to different kinds of problems in relevant markets (15). Competition authorities may therefore carry out their oën market analysis and impose appropriate competition laë remedies alongside any sector specific measures applied by NRAs. Hoëever, it must be noted that such simultaneous application of remedies by different regulators ëould address different problems in such markets. Ex-ante obligations imposed by NRAs on undertakings ëith SMP aim to fulfil the specific objectives set out in the relevant directives, ëhereas competition laë remedies aim to sanction agreements or abusive behaviour ëhich restrict or distort competition in the relevant market.*

fillon me shqyrtimin e produkteve dhe sherbimeve qe konsiderohen te jene pjese e te njejtit treg.
Sic eshte cituar ne Analizat e tregut te meparshme AKEP ne lidhje me perkufizimin e tregut perkates, perdor perkufizimin e dhene ne nenin 3, pika 7 te Ligjit nr.9121, date 28.7.2003 "Per Mbrojtjen e Konkurrences" i ndryshuar:
Treg perkates*- jane produktet qe vleresohen si te zevendesueshme nga konsumatoret ose klientet e tyre, per sa u perket karakteristikave, çmimit dhe funksionit te tyre dhe qe ofrohen ose kerkohen nga ndermarrjet ne nje zone gjeografike me kushte te njejta konkurrence, zone kjo e cila veçohet nga zonat e tjera kufizuese.*
Ky perkufizim i Ligjit nr.9121, date 28.7.2003 "Per Mbrojtjen e Konkurrences" i ndryshuar, eshte i ngjashem dhe ne linje me perkufizmin e dhene ne Udhezimin e KE, pika 44 [6], udhezim i perdorur nga AKEP (ERT) ne te gjitha analizat e meparshme. Per kete arsye si dhe duke qene se udhezimi i KE, eshte pjese e dokumentave te KE te referuara ne Rregullore per analizen e tregut, AKEP ne kete Analize perdor te njejten metodologji per percaktimin e produkteve/sherbimeve qe jane pjese e te njejtit treg perkates, si dhe ne Analizat e tjera te tregut, sic eshte shtjelluar dhe ne paragrafet ne vijim.
Perkufizimi i tregut per nje produkt/sherbim merr parasysh efektin e zevendesueshmerise se produktit/sherbimit (ne anen e kerkeses dhe ofertes), si edhe dimensionin gjeografik. Nje instrument ndihmes qe perdoret per identifikimin e tregjeve eshte parimi i monopolistit hipotetik.
Parimi i monopolistit hipotetik
Nje produkt konsiderohet te perbeje nje treg me vete nese "monopolisti" (hipotetik) qe ofron produktin mund te rrise çmimin e ketij produkti per nje periudhe kohe jo tranzitore dhe te mos kete renie ne shitje deri ne nivelin qe kjo te jete jo- fitimprurese. Pra, rritja e çmimit duhet te jete fitimprurese dhe e qendrueshme-monopolisti te kete aftesine te mbaje çmimin mbi nivelin konkurrues.
Testi i monopolistit hipotetik kryhet per te analizuar produktet/sherbimet te cilat mund te bejne pjese ne te njejtin treg duke marre ne konsiderate efektin e zevendesueshmerise se produkteve ne anen e kerkeses dhe/ose ofertes. Nese monopolisti perballet me kufizime nga ana e kerkeses- konsumatoret do te zhvendosen drejt konsumit te nje produkti tjeter, qe do ishte zevendesues dhe, nga ana e ofruesve- ofrues te tjere do te futeshin ne kete treg per te ofruar produktin me çmim dhe perfitim te larte, atehere produktet e tjera qe jane zevendesues te ngushte te produktit te analizuar duhet te perfshihen ne kete treg.
Zevendesimi ne anen e kerkeses
Nese nje subjekt, qe eshte monopol ne ofrimin e nje produkti/sherbimi, do te rriste çmimin e ketij produkti, çfare mundesish kane konsumatoret te zevendesojne perdorimin e ketij produkti me nje tjeter ?
Produkti/sherbimi qe analizohet krahasohet me produkte te tjere, nese ato mund te zevendesohen nga ana e konsumatorit. Nese konsumatoret mund te zevendesojne produktin e ofruar nga monopolisti hipotetik me nje produkt apo produkte te tjera, keto te fundit duhet te perfshihen ne perkufizimin e tregut perkates.

[6] According to settled case-laë, the relevant product/service market comprises all those products or services that are sufficiently interchangeable or substitutable, not only in terms of their objective characteristics, by virtue of ëhich they are particularly suitable for satisfying the constant needs of consumers, their prices or their intended use, but also in terms of the conditions of competition and/or the structure of supply and demand on the market in question (32). Products or services ëhich are only to a small, or relative degree interchangeable ëith each other do not form part of the same market (33).NRAs should thus commence the exercise of defining the relevant product or service market by grouping together products or services that are used by consumers for the same purposes (end use).

Zevendesimi ne anen e ofertes

Nese monopolisti hipotetik do te rriste çmimin e produktit/sherbimit per nje periudhe kohe jo tranzitore, a do te kishte presion nga ofrues te tjere te mundshem te ketij sherbimi? Operatore te tjere, te cilet nuk e ofrojne sherbimin ne fjale, mund te zhvendosin burimet e tyre ne drejtim te ofrimit te ketij sherbimi.

Ne zevendesimin ne anen e ofertes duhet te merren parasysh vetem operatoret, te cilet mund te zhvendosin burimet e tyre drejt ofrimit te sherbimit te marre ne konsiderate, per nje kohe te shkurter dhe pa kosto te larta te pakthyeshme. Pra, operatore te rinj qe nuk jane ne treg nuk mund te merren parasysh, pasi reagimi i tyre ndaj nje rritjeje te çmimit te produktit nuk do te ishte i shpejte (ne periudhe afatshkurter) por do te kerkonte kohe per investime kapitale qe kerkojne nje periudhe afatgjate. Ofruesit e mundshem jane operatore qe ofrojne sherbime te tjera dhe lehtesisht per nje periudhe kohe te shkurter mund te prodhojne edhe produktin, çmimi i te cilit eshte rritur.

Efekti i operatoreve te rinj ne treg, qe duhet te kryejne investime kapitale, merret ne konsiderate vetem ne analizen e fuqise se ndjeshme ne treg, pra te konkurrences se mundshme qe keta operatore mund te ushtrojne.

Nje faktor tjeter qe merret ne konsiderate ne perkufizimin e tregut perkates eshte nese ekzistojne kufizime te perbashketa ne tarifim (common pricing constraints) midis klienteve, sherbimeve apo zonave te ndryshme. Kjo do te thote qe operatori te mos jete i pavarur ne tarifimin e sherbimeve te ndryshme: s'ka mundesi te rrise çmimin e nje sherbimi pa reduktuar çmimin e nje sherbimi tjeter, i cili ne vetevete nuk eshte zevendesues per sherbimin tjeter.

Fuqia e Ndjeshme ne Treg dhe masat rregulluese

Pekufizimi i FNT eshte dhene ne nenin 33 te ligjit:

Një sipërmarrës vlerësohet me fuqi të ndjeshme në treg nëse, i vetëm, apo së bashku me të tjerë, zotëron një pozitë të tillë ekonomike, që i mundëson një zgjerim të ndjeshëm, pavarësisht nga konkurrentët, klientët apo përdoruesit fundorë.

Ky perkufzimi eshte pothuajse i njejte me perkufizimin e Direktives Kuader te KE 2002, neni 14[7] (EC 2002 Frameëork Directive).

Neni 33 i Ligjit percakton gjithashtu kriteret kryesore qe duhet merren ne konsiderate per analizen per FNT, duke bere nje ndarje per rastet kur ne treg dyshohet per nje sipermarres me FNT, qe do te thote dominance individuale, dhe per raste kur dyshohet per me shume se nje sipermarres me FNT apo dominance e bashkuar. Perkufizimi i dominances se bashkuar i dhene ne nenin 33 eshte si vijon:

Dy ose më shumë sipërmarrës vlerësohen se kanë një pozitë zotëruese nëse edhe në mungesë të lidhjeve strukturore apo të lidhjeve të tjera, veprojnë në treg në një strukturë dhe mënyrë të tillë, e cilatë çon në një sjellje të bashkërenduar, në mënyrë të pavarur nga konkurrentët, klientët ose përdoruesit.

Per percaktimin e FNT, dominace individuale apo e bashkuar, sic theksohet dhe ne pikat 79 dhe 98 te Udhezimit te KE, kriteret e perdorur duhen marre te gjithe ne konsiderate dhe ne kombinim me njeri tjetrin dhe jo ne menyre te vecante per secilin kriter me vete, pasi evidenca e kritereve te vecante mund te mos jete percaktuese e FNT.

Analiza per FNT eshte nje analize e cila merr ne konsiderate zhvillimet e kaluara dhe njekohesisht tendencen per te ardhmen (forëard looking), pasi mungesa e konkurrences ne te kaluaren nuk do te thote qe nje treg nuk ka tendence per te qene ne konkurrence ne te

[7] *'an undertaking shall be deemed to have significant market poër if, either individually or jointly ëith others, it enjoys a position equivalent to dominance, that is to say a position of economic strength affording it the poër to behave to an appreciable extent independently of competitors customers and ultimately consumers"*

ardhmen. Ne kete menyre Analiza krahas shqyrtimit te kritereve per vleresimin e konkurrences efektive ne treg ne te kaluaren, ben vleresin se si pritet te evoluoje tregu ne te ardhmen. Analiza kryhet per te shqyrtuar nese nje treg perkates vleresohet te jete ne konkurrence efektive ne nje periudhe te pakten 2 vjecare, dhe mungesa e konkurrences efektive ne nje treg perkates te justifikueshem per nderhyrje ex-ante eshte e barazvlefshme me ekzistencen e fuqise se ndjeshme ne treg, prej nje ose me shume sipermarresish.
Ekzistenca e FNT do te te thote qe ne treg ka probleme te cilat identifikohen dhe ne baze te problemeve te evidentuara, propozohet marrja masave rregulluese apo detyrimeve per tu zbatuar nga sipermarresi/sipermarresit me FNT. AKEP ne baze te nenit 34, ka detyrimin qe ne rast te gjetjes se FNT ne nje treg perkates te vendose nje disa apo te gjitha detyrimet e cilesuara ne nenet 39-45 dhe neni 56 te Ligjit. Vendosja e detyrimeve/masave rregulluese per FNT duhet te marre ne konsiderate objektivat rregullatore te percaktuar ne Ligj.
Nese nga analiza arrihet ne perfundimin se tregu perkates eshte ne konkurrence efektive, pra nuk ka FNT, atehere AKEP nuk vendos detyrime dhe ne rast se ndaj sipermarresve jane vendosur detyrime (per shkak te statusit te meparshem me FNT) atehere AKEP i heq keto detyrime duke percaktuar dhe nje afat kohor jo me te gjate se 6 muaj per berjen efektive te tyre. Ky percaktim aplikohet edhe per tregjet e analizuara, por qe nuk permbushin testin e tre kritereve per nevojen per nderhyrje ex-ante.

II.2 Analiza e tregut te telefonise fikse 2015

AKEP bazuar në Ligjin 9918 (nenet 31 e në vijim, të Kreut VI mbi Rregullimin e konkurrencës), Rregulloren për Analizën e Tregut[8], gjatë vitit 2015 kreu procedurën e analizës së tregut të telefonise fikse, në përfundim të së cilës u miratuan vendimet e mëposhtme:

1. Vendimi nr. 2617, datë 8.10.2015, për "*Miratimin e Dokumentit: Analizë e tregut telefonisë fikse: tregjet me pakicë dhe tregjet me shumicë të terminimit, tranzitimit dhe origjinimit-Dokumenti perfundimtar*"
2. Vendimi nr. 2618, datë 8.10.2015, për "*Përcaktimin e sipërmarrësve[9] me Fuqi të Ndjeshme në Treg për terminimin e thirrjeve në rrjetet e tyre individuale publike të telefonisë fikse dhe vendosjen e masave rregulluese*"
3. Vendimi nr. 2619, datë 8.10.2015, për ""*Përcaktimin e sipërmarrësit Albtelecom Sh.a., me Fuqi të Ndjeshme në Treg dhe vendosjen e masave rregulluese për shërbimet e terminimit dhe tranzitimit të thirrjeve në rrjet fiks*"
4. Vendimi nr. 2620, datë 8.10.2015, për "*Përcaktimin e sipërmarrësit Telekom Albania sh.a sipërmarrës me Fuqi të Ndjeshme në Treg për terminimin e thirrjeve në rrjetin publik Telekom Albania drejt numrave gjeografikë fiks[10] dhe vendosjen e masave rregulluese*"

Vendimet e mësipërme të AKEP përmbanin:

- Përcaktimin e **Albtelecom sh.a. sipërmarrës me FNT** në **tregun e terminimit të thirrjeve në rrjetin e vet fiks** **dhe tregun e tranzitimit të thirrjeve kombëtare në rrjete fikse** dhe vendosjen e masave rregulluese,

[8] "Rregullore per Analizen e Tregut" miratuar me Vendimin nr. 747, datë 17.07.2009, të Keshillit Drejtues të AKEP, ndryshuar me VKD nr.2342, datë 31.07.2013.
[9] Sipërmarësit e shpallur me FNT për terminimin e thirrjeve në rrjetet e tyre janë dhën në Listë në Aneks 1 të këtij Vendimi
[10] Sherbimi telefonik GSM Fiks i tregtuar si Telekom Albania Fiks

- Përcaktimin e **80 sipërmarrësve (operatorë alternativë) me FNT në tregun e terminimit të thirrjeve në rrjetet e tyre individuale të telefonisë fikse** dhe vendosjen e masave rregulluese,
- Përcaktimin e **Telekom Albania sh.a sipërmarrës me Fuqi të Ndjeshme në Treg për terminimin e thirrjeve në rrjetin publik Telekom Albania** drejt numrave gjeografikë fiks dhe vendosjen e masave rregulluese.

Në lidhje me statusin e FNT të Albtelecom për terminim dhe tranzitimin e thirrjeve, AKEP ne vitin 2015 vendosi detyrimet e mëposhtëme:

- Detyrimi i Mosdiskriminimit (Neni 39),
- Detyrimi i transparencës, përfshirë publikim te RIO (Neni 40),
- Detyrimi për akses dhe interkoneksion dhe përdorimi i përbashkët i faciliteteve të rrjetit (Neni 42),
- Detyrimi për kontroll të tarifave (Neni 45).

Masat rregulluese ndaj operatorëve Alternativë dhe të Telekom Albania (Telekom Albania fiks) për FNT në terminimin e thirrjeve në rrjetet e tyre ne vitin 2015 jane:

- Detyrimi i Mosdiskriminimit (Neni 39),
- Detyrimi i transparencës (Neni 40),
- Detyrimi për akses dhe interkoneksion dhe përdorimi i përbashkët i faciliteteve të rrjetit (Neni 42),
- Detyrimi per kontroll tarife (neni 45),

Detyrimet për këta operatorë nuk përfshijnë publikim të RIO-s, si dhe një sërë detyrimesh të tjera të vendosura ndaj Albtelecom. Detyrimi i kontrollit të tarifës përfshin rregullimin nga AKEP të tarifave të terminimit të operatorëve alternativë.

Në lidhje **me tarifat e terminimit dhe tranzitimit në rrjetin Albtelecom, 80 OA dhe Telekom Albania**, AKEP vendosi:

- Nga data 1.01.2016 të reduktohet numri i segmenteve të tarifimit të terminimit të thirrjeve në rrjetet fikse nga 2 në 1, si dhe të eliminohet asimetria e tarifave të terminimit të thirrjeve në rrjetet fikse të operatorëve alternativë me tarifat e terminimit në rrjetin Albtelecom;
- Niveli i tarifave të terminimit të thirrjeve në rrjetet fikse, tarifa e tranzitimit dhe numri i pikave të interkoneksionit (POI) në rrjetin Albtelecom të reduktohen sipas vlerave dhe afateve në tabelën e mëposhtëme:

	1.09.2014	1.01.2016	1.01.2017	1.01.2018
Albtelecom terminim:				
Lokal/Njëfish	1.19	1.48	1.29	0.70
Dyfish	1.85			

Nr.POI	12	12	12	2
Albtelecom transit kombetar:	1.32	0.93	0.81	0.44
80 OA Terminimi				
Lokal	1.34	1.48	1.29	0.70
Mesatare-Njëfish/dyfish	1.77			
Telekom Albania				
Terminimi GSM Fiks	1.19	1.48	1.29	0.70

Shënim: Tarifat ne lek/minutë pa TVSH

Ne analizen e vitit 2015 AKEP gjykoi se reduktimi i pikave të interkoneksionit të Albtelecom në 1.01.2018, nga 12 në 2, krijon kohë të mjaftueshme për OA për përshtatje me zhvillimet e fundit dhe investimet e Albtelecom (rrjeti NGN/NGA), duke krijuar njëkohësisht stimuj për Albtelecom për vazhdimin e investimeve në modernizim të rrjetit fiks që duhet të sjellë përfitime për gjithë tregun në tërësi, sidomos për përdoruesit fundorë.

AKEP në Analizën e tregut fiks 2015 gjithashtu vendosi de-rregullimin (heqjen e statusit me FNT dhe masave rregulluese për FNT të Albtelecom) të tregjeve më pakicë të aksesit dhe thirrjeve telefonike nga rrjetet fikse si dhe të tregut me shumicë të origjinimit të thirrjeve në rrjetet fikse. AKEP arriti në këtë përfundim bazuar ne zhvillimet e tregut te telefonise fikse dhe te tregut te komunikimeve elektronike ne teresi ne Shqiperi, rekomandimet e KE per tregjet perkates dhe pervojat ne vendet e BE-se, ku ndër më të rëndësishmet janë:

- Shumica e ofruesve te thirrjeve telefonike nga vendndodhje fikse zoterojne rrjetin e tyre te aksesit per lidhje me perdoruesin fundor. Ne Shqiperi jane rreth 80 operatore alternative qe zoterojne rrjetin e vet te aksesit (kryesisht me linja bakri ne rrjetin e aksesit por edhe me kabllor koaksial dhe pa tela si p.sh. Telekom Albania) duke ofruar dhe thirrje telefonike per pajtimtaret e vet. Rrjetet kabllore kane zgjeruar ndjeshem zonat e ofrimit te sherbimit dhe operatori me i madh alternativ (Abcom) eshte operator kabllor me presence rrjeti ne disa zona gjeografike (7 nga 12 qarqe);
- Shumica e operatoreve kryesore alternative dhe Albtelecom ofrojne paketa tarifore me pagese fikse mujore qe perfshin dhe thirrje telefonike ne pagesen fikse. Perdorimi i paketave bundle (shporta sherbimesh) eshte rritur ndjeshem. Ne fundvitin 2014, 41% e perdoruesve të sherbimeve telefonike te Albtelecom perdornin paketa te integruara dyfishe dhe trefishe: Telefoni, Internet dhe TV.
- Ecuria e zhvillimit të tregut të aksesit dhe thirrjeve telefonike nga rrjetet fikse dhe celulare në Shqipëri tregojnë për një nivel të lartë zevendësueshmërie të aksesit dhe thirrjeve telefonike nga rrjetet fikse me ato nga rrjetet celulare;
- Diferenca midis trafikut total dales nga rrjetet celulare dhe rrjetet fikse ka vazhduar te rritet ne 2012-2014, dhe ne 2014 thirrjet nga rrjetet fikse perbenin vetem 3% te thirrjeve nga rrjetet celulare dhe fikse se bashku. Trafiku nga rrjetet celulare ka vazhduar te rritet ndjeshem ndersa trafiku nga rrjetet fikse ka vazhduar te reduktohet ndjeshem;
- Ne rekomandimin e vitit 2014 per tregjet perkates KE ka hequr nga lista e tregjeve per nderhyrje ex-ante edhe tregun me pakice te aksesit ne rrjet fiks (tregjet e tjera me pakice të telefonisë fikse janë hequr nga lista e tregjeve përkatës që në rekomandimin e vitit 2007 të KE).

III. TREGU ME PAKICE I SHERBIMEVE TE TELEFONISE FIKSE

Sic është cituar në seksionin pararardhës të këtij dokumenti, AKEP ne analizen e tregut te vitit 2015 arriti në konkluzionin se tregjet përkatës me pakicë të telefonisë fikse të cilat ishin nën-rregulim deri në atë kohë, nuk ishin më tregje të justifikueshme për rrregullim ex-ante pasi ato nuk plotësonin më testin e 3 kritereve, sipas përcaktimeve të rregullores së analizës së tregut dhe rekomandimeve të KE. Ne kete kapitull paraqiten disa zhvillime kryesore ne tregun me pakice te sherbimeve te telefonise fikse ne vitet fundit, sidomos evolimi i faktoreve që cuan në derrregullimin këtyre tregjeve me pakicë.

III.1. Numri i pajtimtarëve e telefonisë fikse

Shërbimet e telefonisë fikse në Shqipëri ofrohen nga rreth 80 sipërmarrës të autorizuar, të cilët zotërojnë rrjetet/infrastrukturën e tyre, përfshirë rrjetin e aksesit apo të lidhjes direkte me përdoruesit fundorë. Nje pjese e madhe e operatoreve alternative jane te vegjel dhe me prani shume te kufizuar rrjeti ne zona urbane apo rurale afer qendrave urbane. Sipas të dhënave statistikore të depozituara në AKEP dhe marrëveshjeve të interkoneksionit të lidhura me Albtelecom rezulton se numri i operatorëve aktivë të rrjeteve të telefonisë fikse është rreth 40.

Numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse ka patur një rënie të vazhdueshme në 2012-2014 ndërsa në dy vitet e fundit është venë një qëndrueshmëri e këtij treguesi. Numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse në fund të vitit 2015[11] ishte rreth 258 mijë, ndërsa ne fund te vitit 2016 arriti në rreth 249 mijë, që përbën një rënie me 2%. Norma e penetrimit për telefoninë fikse (numër pajtimtarësh për 100 banorë) në fund të vitit 2016 arriti në 8.8%, që është shumë më e ulët se rajoni i Europës (37.7%), dhe më e ulët edhe se mesatarja botërore (13.6%).

Figura III.1 Ecuria e numrit të pajtimtarëve të Telefonise fikse 2000-2016

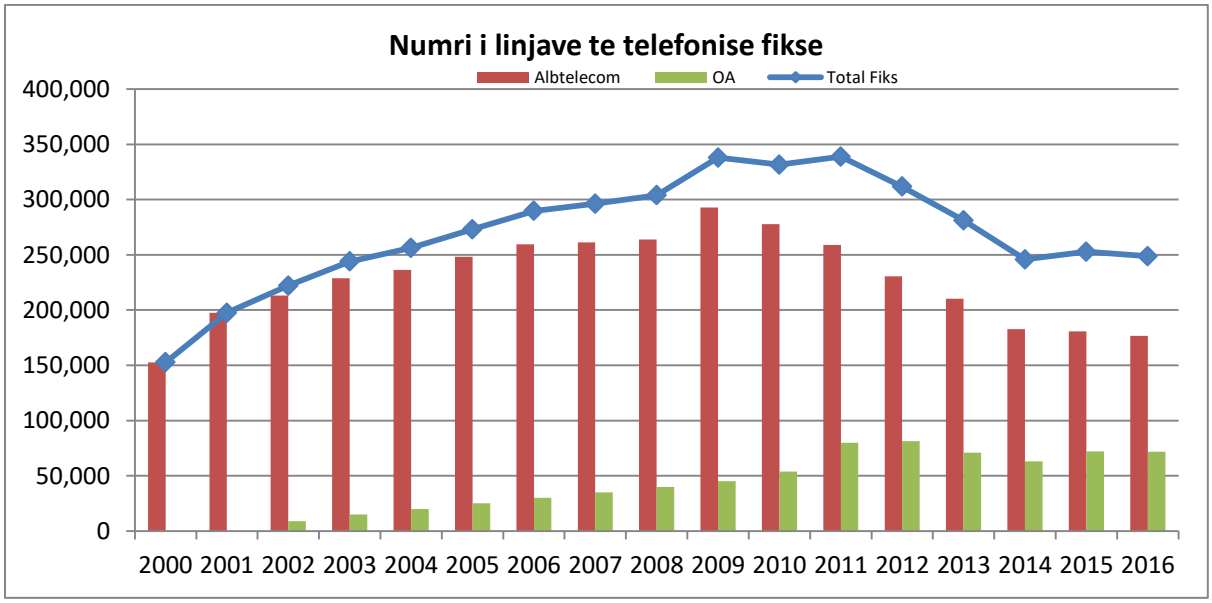

[11] Vlera e këtij tregusi për vitet 2014 dhe 2015 e raportuar në publikime të tjera të AKEP është rivlerësuar nga AKEP për shkak të ndryshimit të përkufizimit dhe mënyrës së raportimit të tij në këto dy periudha.

Tabela e meposhteme paraqet ecurine e numrit te pajtimtareve te telefonise fikse te operatoreve kryesore te rrjeteve fikse per periudhen 2010-2016. Albtelecom ka pasur rënie të ndjeshme të numrit të pajtimtarëve në periudhën 2010-2013 ndërsa në tre vitet e fundit ka pasur qëndrueshmëri të tyre.

Tabela III.1: Ecuria e numrit te pajtimtareve te telefonise fikse sipas operatoreve (2010-2016[12])

	Albtelecom	Abcom	ASC	Nisatel	OA te tjere	Total
2010	277,763	19,975	7,408	5,900	20,456	331,502
2011	258,943	27,167	10,129	4,950	37,655	338,844
2012	230,397	33,000	7,649	5,500	35,115	311,661
2013	210,382	13,680	15,047	7,166	34,925	281,200
2014	182,591	15,531	14,010	9,423	24,202	245,757
2015	180,735	12,316	30,670	4,828	24,190	252,739
2016	176,733	13,946	37,765	4,306	15,890	248,640
Ndryshimi 2016/2015	-2%	13%	23%	-11%	-34%	-2%

Numri i pajtimtareve te operatorëve alternative ka pasur luhatje por në 4 vitet e fundit situata është më e qëndrueshme, ndonëse me trende të ndryshme midis operatorëvë. Aktualisht ASC është operatori alternativ me numrin më të madhe të linjave të telefonisë fikse. Vlen të vihet në dukje se një pjesë e konsiderueshme e pajtimtarëve të shërbimeve nga rrjete fikse janë përdorues të paketave të integruara, që përfshijnë Internetin broadband fiks si shërbim kryesor, ndërsa përdorimi i telefonisë fikse është shumë i ulët.

Tabela e meposhteme paraqet nje perditesim per ecurine e numrit te pajtimtareve te telefonise fikse për periudhën 2014-2017 T3.

Tabela III.2: Numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse 2014- 2017 T3

Numri i linjave të pajtimtarëve të telefonisë fikse	Totali	Albtelecom	Abcom	ASC	Nisatel	OA të tjerë	Pjese tregu Albtelecom
2014	245,757	182,591	15,531	14,010	9,423	24,202	74.3%
2015	252,739	180,735	12,316	30,670	4,828	24,190	71.5%
2016 T3	254,346	175,689	14,518	36,583	5,354	22,202	69.1%
2016 T4	248,640	176,733	13,946	37,765	4,306	15,890	71.1%
2017 T1	247,254	175,685	13,925	38,086	4,281	15,277	71.1%
2017 T2	245,736	175,005	14,355	39,994	3,161	13,221	71.2%
2017 T3	245,665	173,788	13,879	41,401	3,031	13,566	70.7%
Ndryshimi tremujor	-0.03%	-0.7%	-3.3%	3.5%	-4.1%	2.6%	-0.5 pp
Ndryshim v-m-v	-3.4%	-1.1%	-4.4%	13.2%	-43.4%	-38.9%	1.6 pp

[12] Ne 2014 u perdor per here te pare matja e pajtimtareve sipas pajtimareve aktive, ndaj mund te kete shmangje te vlerave nga raportim i QIV 2014.

Nga të dhenat vihet re se gjate 3 tremujorëve të vitit 2017 ka vijuar trendi rënës i numrit të pajtimtarëve të telefonisë fikse por me ritme më të ulëta se periudhat e mëparshme. Ndërkohë pjesa e tregut e Albtelecom në numër të linjave/pajtimtarëve të telefonisë fikse ka pasur rëni me rrth 3 pikë përqindje në vitin 2015 duke qëndruar në nivel rrth 71% në periudhat e mëpasshme.

Ndarja Gjeografike

Të dhënat për numrin e pajtimtarëve sipas qarqeve tregojnë se rreth 48% e të gjithë pajtimtarëve të telefonisë fikse janë në qarkun Tiranë. Diferenca në nivelin e përdorimit në zona urbane dhe rurale vihet re nga grafiku i mëposhtëm, ku penetrimi mesatar për popullsi në zona urbane është 15% dhe Tirana, Gjirokastra dhe Korça kanë nivel më të lartë se kjo mesatare, ndërsa në zona rurale penetrimi mesatar është vetëm 1.4%.

Figura III.2. Norma e penetrimit të telefonisë fikse sipas qarqeve dhe zonave urbane/Rurale (2016)

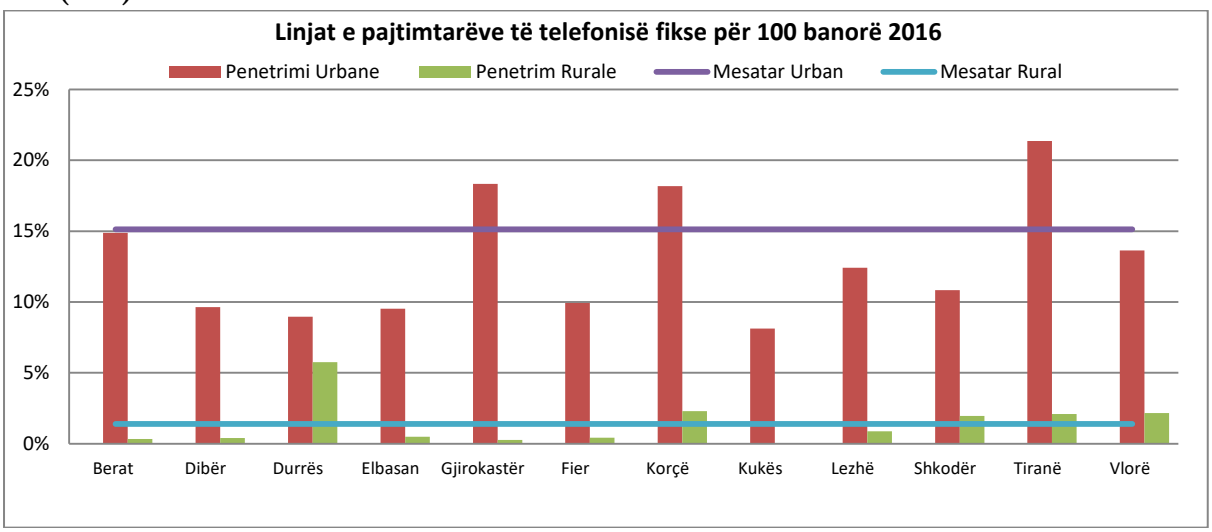

Numri i operatorëve te autorizuar të telefonise fikse sipas qarqeve varion nga 4 në Dibër dhe Kukës në 19 në Tiranë dhe në shumë raste operatorët lokalë kanë avantazh ndaj Albtelecom për shkak të prezencës lokale më të fortë. Penetrimi në zona rurale është shumë i ulët dhe një faktor i rëndësishëm për këtë është edhe mungesa e prezencës së Albtelecom në zonat rurale.

III.2 Trafiku telefonik i pajtimtarëve

AKEP në analizën e tregut të telefonisë në vitin 2015 krahasoi ecurinë e trafikut telefonik të origjinuar nga rrjetet fikse me ato nga rrjetet celulare për periudhën 2003-2014. Nga analiza u evidentua rënia e ndjeshme e trafikut të origjinuar nga rrjeti fiks i Albtelecom (nga rreth 570 milion minuta në 2012 në rreth 190 milion minuta në 2014) si dhe peshën shumë të ulët të thirrjeve nga rrjetete fikse në krahasim me totalin e thirrjeve të gjeneruara në rrjetete fikse: sasia totale e thirrjeve nga rrjete fikse (Albtelecom dhe OA) ne 2014 ishte rreth 220 milion minuta, dhe kjo perbente vetem 3% te thirrjeve totale nga rrjete fikse dhe celulare se bashku.

Figura e meposhteme paraqet ecurine trafikut telefonik te thirrjeve dalese te pajtimtareve te telefonise fikse te Albtelecom dhe operatoreve celulare ne periudhen 2003-2015. Gjatë dy viteve të fundit 2015-2016 ka vijuar trendi rënës i thirrjeve nga rrjetet fikse, dhe në vitin 2016 pajtimtarët e Albtelecom kryen 139 milion minuta thirrje që përbën një rënie me 27% në krahasim me vitin 2014. Thirrjet nga rrjetet e operatorëve alternativë fiks kishin gjithashtu

trend të ngjashëm me 32% rënie. Megjithëse në vitin 2016 u vu re një rënie me 7% e thirrjeve nga rrjetet celulare në krahasim me vitin 2014, për shkak të rënies me ritme shumë më të shpejta të thirrjeve nga rrjetet fikse, këto të fundit përbënin vetëm 2.4% të totalit të thirrjeve të origjinuara nga rrjetet fikse dhe celulare në vitin 2016.

Figura III.3: Ecuria e thirrjeve nga rrjetet fikse dhe celulare 2010-2014

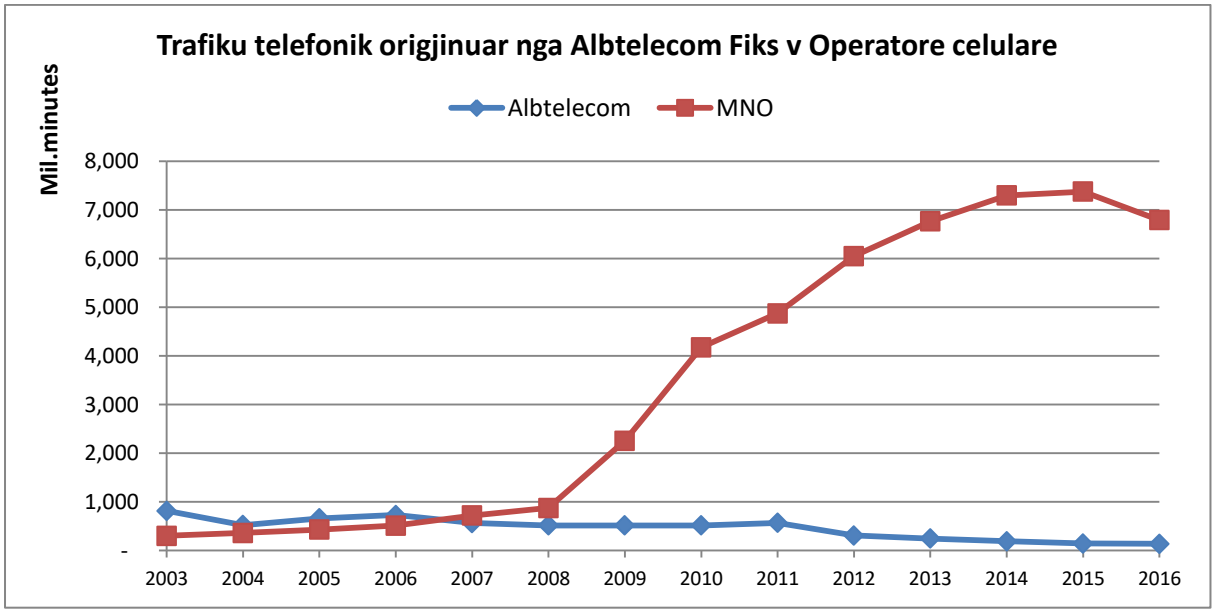

III.3 Tarifimi i sherbimeve me pakicë të rrjeteve fikse

AKEP në analizën 2015 si dhe në dokumenta të tjerë ka evidentuar faktin se tendencat në tarifimin e shërbimeve të komunikimeve elektronike në Shqipëri kanë ndjekur tendencat globale të përqëndrimit të paketave tarifore/ofertave të operatorëve drejt paketave me shërbime të integruara, si për përfshirje të sasive të caktuara të minuta të thirrjeve në pagesë fikse mujore dhe/ose për kombinime me të paktën dy shërbime (paketa të integruara) kundrejt pagesës fikse mujore.

Në Analizë 2015, AKEP vuri në dukje ndër të tjera se:

- Tendence e viteve të fundit të operatorëve të telefonisë fikse ka qene promovimi i paketave tarifore me përfshirje minutash thirrje telefonike në pajtim mujor (bundles of minutes) si dhe kombinim të shërbimeve të telefonisë dhe aksesit në Internet (bundles of services). Operatorët më të mëdhenj alternative si Abcom dhe ASC tradicionalisht janë ofrues të shërbimeve akses në internet, telefoni dhe transmetim të shërbimeve televizive, dhe ofrojnë dhe paketa të integruara më të tre shërbimet në një shportë dhe me tarifë mujore të përbashkët. Gjatë vitit 2014 edhe Albtelecom filloi ofrimin e paketave trefishe, Telefoni, Internet dhe IPTV, madje edhe paketa me kater sherbime (telefoni fikse, Internet, TV dhe telefoni celulare). Deri në fund të 2014 rreth 20% e pajtimtarëve familjarë me akses broadband të Albtelecom ishin përdorues të paketave 3-fishe (telefoni, Internet dhe IPTV).

- Tarifa e pajtimit mujor standard "Familjare" e Albtelecom ne nivelin rreth 5 Euro/muaj (me TVSH) eshte me uleta ne rajon, përfshirë dhe Serbinë qe ka kaluar nga 4.5 në 5.47 euro në muaj (2014-2015). Vendet qe kane pasur Pajtim mujor te ulet si Serbia, Mali i Zi, IRJ e Maqedonisë kane levizur drejt rritjes se tarifes se pajtimit mujor dhe ndryshimet ne Shqiperi te kesaj tarife duken te ngjashme me keto vende; Sasia dhe vlera monetare e thirrjeve te perfshira ne tarifen mujore te Albtelecom jane me te lartat ne rajon (pozitive per perdoruesin). Njekohesisht ne tarifen mujore te Albtelecom perfshihet dhe akses ne Internet 1Mbps, qe perben perfitim shtese per perdoruesit e kesaj pakete; Vlera e tarifes se pajtimit mujor te paketes standarde "Familjare" te Albtelecom eshte ne nivel te ngjashem me tarifen e pajtimit mujor te paketave me perdorim te ulet (sociale) ne Kroaci, Maqedoni, Turqi dhe Kosove dhe me perfitime ekstra (njesite te thirrjeve dhe aksesit ne Internet) me te medha se ne keto vende.
- Operatoret alternative në Shqipëri kane tarifa pajtimi mujor shume te ulet, madje ASC dhe Telekom Albania ofrojne dhe paketa tarifore me parapagim (Pajtim mujor zero). Karakteristike tjeter e operatoreve Alternative eshte ofrimi falas i thirrjeve brenda rrjetit (te perfshira ne pagesen mujore).

- Paketa standarde "Familjare" e Albtelecom është një ndër opsionet e paketave tarifore të Albtelecom, pasi ky operator ofron një sërë paketash tarifore dhe opsione (shporta me minuta) dhe shporta të integruara me dy, tre apo kater sherbime të komunikimeve elektronike, thirrje telefonike, akses ne Internet, IPTV dhe telefoni celulare.

- Pëqëndrimi në shërbimet e integruara dhe alternativat tarifore të Albtelecom tregojnë për rritje të fleksibilitetit dhe inovacionit të Albtelecom në ofrimin e shërbimeve të

telefonisë fikse dhe shërbimeve të reja në kushtet e rritjes së presionit konkurrues në treg, si nga rrjetet fikse dhe nga ato celulare;

- Reduktimi i ndjeshem i tarifave celulare ne vitet e fundit ka rritur ne mase te madhe efektin zevendesues te thirrjeve nga rrjete fikse me thirrje nga rrjete celulare. Kjo vihet re ne konvergjencen e nivelit te tarifave nga rrjetet celulare dhe nga rrjetet fikse (ne 2014 shpenzimi mesatar per nje minute thirrje nga rrjet celular ishte 3.12 lek/minute me TVSH). Keto vlera jane te krahasueshme me tarifat e thirrjeve nga rrjete fikse, dhe duke marre ne konsiderate lehtesine me te madhe te kryerjes se thirrjeve nga aparat celular se nga aparat fiks, presioni konkurrues eshte shume i madh. Ky efekt konvergjues vihet re edhe ne tarifat e thirrjeve dalese nderkombetare te cilat tradicionalisht kane qene shume me te lira ne rrjetet fikse se në rrjetet celulare.

- Shërbimet trefishe (Internet, TV dhe Telefoni fikse) tashmë janë shërbimet më atraktive në treg nga Albtelecom dhe operatorët e tjerë kryesore alternativë si Abcom, ASC dhe Abissnet.

Ecuria e tregut në dy vietet e fundit (2015-2016) tregon se ato kanë vijuar trendet e tyre të mëparshem madje në përforcim sic është fokusi i operatorëvë të komunikimeve elktronike në paketat e integruara. Tabelat e mëposhtëme paraqesin të dhëna për përdorimin e paketave të integruara në rrjetet fikse dhe ecurinë e ARPM në rrjetet celulare.

Paketat e integruara ne rrjetet fikse

Të dhënat statistikore dhe paketat/ofertat tarifore tregojnë se shërbimi telefonik për disa vjet tashmë rezulton të ketë marrë rol dytësor në shërbimet nga rrjete fikse, ndërsa nxitësi kryesor i zhvillimit të këtyre rrjeteve janë shërbimet e akesit broadband dhe sidomos shërbimet e integruara. Ofrimi i shërbimeve të rrjeteve fikse me paketa (bundles) të shërbimeve të aksesit në Internet, telefonisë fikse dhe TV (CaTV ose IPTV) rezulton të jetë forma predominuese e konkurrencës midis operatorëve të rrjeteve fikse. Numri i pajtimtarëve të rrjeteve fikse që kishin akses në shërbime të integruara dyfishe ose trefishe (kombinim Telefoni/Internet/TV) në fund të vitit 2016 arriti në rreth 187 mijë, rreth 25 % më shumë se në vitin 2015. Në vitin 2016 pajtimtarët me paketa të integruara përbënin 70% të pajtimtarëve me akses broadband në rrjete fikse, ndërsa 35% janë me paketa trefishe (Telefoni, Internet dhe TV).
Këto tendenca vijuan edhe në vitin 2017 dhe në Tremujorin 3 2017 vihet re se:

- Numri i pajtimtarëve të rrjeteve fikse që kanë akses në shërbime të integruara (Telefoni/Internet/TV) në fund të 3-mujorit të dytë 2017 arriti në rreth 199 mijë, një rritje kjo 2.3% në krahasim me T2 2017 dhe rreth 12.1 % me T3 2016.
- Numri i pajtimtarëve me paketa trefishe (Telefoni, Internet dhe TV) përbën 50% të totalit të pajtimtarëve me paketa të integruara ndërsa 39% janë me paketa "Internet dhe Telefoni" dhe 11% me paketa "Internet dhe TV".
- 69% e pajtimtarëve me akses broadband në rrjete fikse në fund të T3 2017 ishin pajtimtarë me paketa të integruara (Telefoni/Internet/TV), ku 34% janë me paketa trefishe (Telefoni, Internet dhe TV).

Tabela III.3: Numri i pajtimtareve që kanë akses në shërbime të integruara

Numri i pajtimtareve që kanë akses në shërbime të integruara (Telefoni, Internet dhe TV)	Totali	Telefoni fikse dhe Internet	Telefoni fikse, Internet dhe TV	Internet dhe TV
2014	119,230	78,419	24,330	16,481
2015	149,833	69,755	71,681	8,397
2016 T3	177,248	83,432	80,642	13,174
2016 T4	186,983	76,045	92,932	18,006
2017 T1	188,969	71,438	97,676	19,855
2017 T2	194,285	77,911	95,328	21,046
2017 T3	198,774	77,541	98,817	22,416
Ndryshimi tremujor	2.3%	-0.5%	3.7%	6.5%
Ndryshim v-m-v	12.1%	-7.1%	22.5%	70.2%

Gjatë vitit 2015, numri i pajtimtarëve me shërbime të integruara në shporta triple play (Telefoni, Internet dhe TV), u rrit rreth 3 herë në krahasim me vitin 2014, ku kontributin më të madh në këtë rritje e kishte Albtelecom, që pati rritje me 3 herë të këtij treguesi në vitin 2015. Ndonëse në vitin 2016, norma e rritjes së këtyre pajtimatrëve u ngadalësua në në 22% për Albtelecom (30% për të gjithë tregun), 69% e përdoruesve me akses broadband të Albtelecom ishin me paketa trefishe.

Tabela e mëposhtëme paraqet ecurinë e numrit të pajtimtarëve të Albtelecom me akses broadband dhe shërbime të integruara në periudhën 2013-2016. Ndërsa në vitin 2013 shumica e pajtimtarëve të Albtelecom ishin me paketa dyfishe (Telefoni dhe Internet) dhe nuk kishte paketa trefishe, në fund të vitit 2016 rreth 69% e pajtimtarëve me akses brodband të Albtelecom ishin pajtimtarë të shportave trefishe (Telefoni, Internet dhe IPTV).

Tabela III.4 Numri i pajtimtarëve të Albtelecom me shërbime të integruara(2013-2016)

	2013	2014	2015	2016	Ndryshimi 2016/15
Numri total i pajtimtarëve me akses broadband	73,242	82,747	97,597	109,851	13%
Numri i pajtimtareve që kanë akses në shërbime të integruara (TV, Internet, telefoni)	70,961	76,230	93,873	109,034	16%
Telefoni fikse dhe Internet	70,961	60,939	32,293	33,673	4%
Telefoni fikse, Internet dhe IPTV		15,291	61,580	75,361	22%

ARPM celulare

Tabela e meposhtme paraqet te ardhuren mestare per minute te thirrjeve telefonike (ARPM) per periudhen 2010-2016. Ky tregues mat se sa paguajne mesatarisht perdoruesit celulare per nje minute thirrje telefonike (pavaresisht destinacionit).

Tabela III.5: Ecuria e ARPM per rrjete celulare 2010-2014

	ARPM (Lek/minute)	ARPM Ndryshimi vjetor (%)
2010	6.49	
2011	5.35	-18%
2012	3.92	-27%
2013	3.13	-20%
2014	2.63	-16%
2015	2.36	-10%
2016	2.53	7%

Shënim: Vlerat pa TVSH

Vlerat e tabeles tregojne reduktimin e ndjeshem te shpenzimit mesatar per nje minute thirrje nga rrjetet celulare, dhe ndonëse në vitin 2016 vihet re një rritje e saj, ajo është shumë e ulët në krahasim me ARPM mesatare të vendeve të BE (rreth 4.4 herë më e ulët) si dhe shumë e krahasueshme me tarifën për një minutë thirrje nga rrjetet fikse (jashtë paketave).

III.4. Perdorimi mesatar i thirrjeve telefonike fikse

Ndër faktorët e marrë në konsideratë për de-rregullimin e tregut me pakicë të telefonisë fikse në analizë 2015, ishte dhe efekti zëvendësues i thirrjeve nga rrjete fikse me ato nga rrjete celulare. Për këtë AKEP shqyrtoi jo vetëm ecurinë e trafikut total të origjinuar nga rrjetet fiks dhe celulare (seksionet më sipër) por edhe ecurinë e nivelit mesatar të përdorimit të thirrjeve telefonike nga rrjete fikse dhe celulare në periudhën 2010-2014. Në tabelat e mëposhtëme, përvec peirudhës 2010-2014 të përdorur në Analizë 2015 janë përfshirë dhe dy vitet e fundit 2015-2016.

Tabela III.6: Perdorimi mesatar mujor i thirrjeve telefonike nga rrjet fiks i Albtelecom 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Ndryshimi 2016/2014
Thirrje dalese	151	116	106	94	81	67	65	-20%
Thirrje te marra	204	160	152	147	130	112	98	-25%
MOU	356	276	258	241	211	179	163	-23%

Tabela III.7: Perdorimi mesatar mujor i thirrjeve telefonike celulare 2010-2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Ndryshimi 2016/2014
Thirrje dalëse	110	130	152	156	172	182	166	-3%
Thirrje të marra	124	147	168	167	168	171	169	1%
MOU	234	277	319	324	341	353	335	-2%

Te dhenat e mesiperme te konsumit te thirrjeve telefonike tregojne se edhe ne dy vitet e fundit ka vijuar trendi rënës i përdorimit të thirrjeve telefonike në rrjetin fiks të Albtelecom me 20-25% rënie në vitin 2016 krahasuar me vitin 2014. Megjithëse në rrjetet celulare është vënë re gjithahstu një rënie e përdorimit të thirrjeve telefonike për përdorues në vitin 2016, normat e rënies janë shumë më të ngadalta me 2-3%.

Mesatarisht per Albtelecom konsumi i thirrjeve te kryera ne vitin 2016 ishte 65 minuta ne muaj thirrje dalese si dhe 163 minuta ne muaj thirrje te marra. Këto vlera janë 2.6 dhe 1.7 herë më të ulëta se konsumi mesatar i thirrjeve në rrjetet celulare në vitin 2016, duke cuar në rritje të hendekut të përdorimit mesatar të thirrjeve në krahasim me dy vite më parë (në vitin 2014 raporti përdorimit mesatar të thirrjeve nga rrjetet celulare me ato nga rrjeti fiks i Albtelecom ishte 2.1 dhe 1.3, respektivisht për thirrje dalëse dhe thirrje të marra).

Figura e mëposhtëme paraqet në mënyrë grafike ecurinë e përdorimit mesatar të thirrjeve dalëse nga rrjeti fiks i Albtelecom dhe rrjetet celulare në 2010-2016, ku vihet re tendencat e kundërta midis këtyre dy treguesve: ndërsa der i në vitin 2010 thirrjet dalëse për përdorues ishin më të mëdha në rrjetin fiks se në celular, që prej vitit 2011 tendencat janë të kundërta duke vijuar në rritje të ndjeshme të hendkut të përdorimit mesatar të thirrjeve dalëse.

Figura III.__: Perdorimi mesatar mujor i thirrjeve telefonike fiks v celular 2010-2016

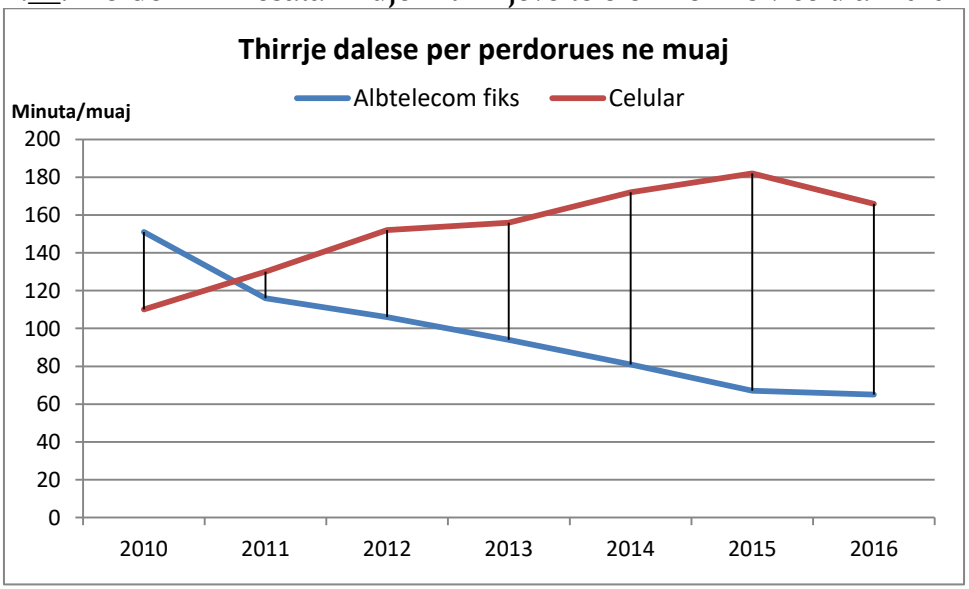

Për sa më sipër, AKEP vlerëson se efekti zevendesues i thirrjeve telefonike fikse me thirrje telefonike celulare ka vijuar edhe në periudhën 2015-2016 dhe pritet të vijojë të jetë i qëndrueshëm edhe në vitet në vijim, ndonëse me ritme më të ulëta.

III.5. Portabiliteti i numrit Fiks

Ky sherbim per telefonine fikse filloi te ofrohet prej muajit Shtator 2012. Kjo lehtesi i krijon mundesine pajtimtareve te operatoreve te telefonise fikse qe te bartin numrin e tyre fiks drejt operatorit qe ata vleresojne si me atraktiv per sherbimet telefonike fikse, pa ndryshuar numrin e telefonit. Ashtu si edhe portabiliteti i numrit celular, implementimi i portabilitetit te numrit fiks ka rritur konkurrencen midis operatoreve dhe perfitimet e perdoruesve fundore.

Në analiznë 2015 AKEP evidnetoi se nga te dhenat e portabilitetit te numrit fiks qe prej fillimit te ofrimit te ketij sherbimi rezultonte se:

- Ne total ishin portuar rreth 9500 numra telefonik fiks, qe ishte rreth 4% e numrit total te pajtimatreve te telefonise fikse;
- Albtelecom ishte operatori dhenes me i madh me rreth 7700 numra apo rreth 81% te totalit te numrave te portuar;
- Abcom ishte operatori marres me i madh me rreth 6000 numra apo 63% te totalit te numrave te portuar;
- Numri i operatoreve qe kane shkembyer (marre/dhene) numra ishte 17.

Nga të dhënat për vitet 2015 e në vijm rezulton se numri i portimeve në rrjetet fikse ka pasur tendencë rënëse (2661 në vitin 2015, 1361 në vitin 2016 dhe vetëm 738 deri në Dhjetor të vitit 2017). Megjithatë vihet re përsëri se:

- Albtelecom është operatori me më shumë numra të dhënë: 1050 ne 2016 dhe 550 në vitin 2017 (deri në Dhjetor), apo 75-77% e githë numrave të portuar gjatë periudhës përkatëse;
- Abcom ishte operatori me më shumë numra të marrë: 752 në vitin 2016 dhe 410 në vitin 2017 (deri në Dhjetor), apo rreth 55% e numrave të portuar në periudhën përkatëse.

Nga analiza e ankesave të përdoruesve për portabilitetin e numrit rezulton se problemet më të mëdha të evidentuara apo ankesat përdoruesve të drejtuara në AKEP janë për poratimet e numrave celulare dhe nuk anakesa për portime të numrave fiks, çka përbën një sinjal se në tregun e telefonisë fikse nuk ka shenja të sjelljeve strategjike të operatorëve dhënës (Albtelecom si operatori më i madh dhënës).

Për sa më sipër, rezulton se sasia e numriave të portuar në rrjete fikse ka qenë në rënie, Albtelecom vijon të jetë operatori me më shumë numra të dhënë (port-out), pra dhe me me presion konkurrues të konsiderueshëm nga operatorët e tjerë të rrjeteve fikse.

III.6. Faktore te tjere konkurrues

Disa nga faktoret e tjere qe AKEP morri në konsideratë në Analizë 2015 për rritjen e konkurrences ne tregun e telefonise fikse dhe reduktimin e dominaces se Albtelecom ishin:

- Z(P)B:

Mundesia e perdoruesve te Albtelecom per perdorimin e Z(P)B per kryerjen e thirrjeve telefonike nepermjet bartesve te thirrjeve rrit perfitimet e tyre. Kjo mundesi tashme eshte e disponueshme prej fundit te vitit 2011, megjithate deri tani asnje operator nuk ka aplikuar per Kod Bartesi dhe perdoruesit e Albtelcom ende nuk kane filluar te nxjerrin perfitim nga ky sherbim. Nje forme e ZB eshte kryera e thirrjeve nepermjet kartave me parapagim te OSHKP-ve, dhe ky sherbim vazhdon te perdoret nga rreth 25 mije pajtimatre te Albtelecom (2014).

- LLU:

  Mundesia e perdoruesve te Albtelecom per perdorimin e sherbimin LLU, per aksesin ne Internet dhe kryerjen e thirrjeve telefonike nepermjet operatoreve te tjere qe marrin akses ne rrjetin Albtelecom per LLU, rrit perfitimet e tyre. Aktualisht ky sherbim eshte prezent ne treg prej viti 2012, dhe tarifat per LLU jane rishikuar (reduktuar) ne analizen e vitit 2014. Megjithese ky sherbim nuk eshte blere nga asnje operator dhe se eshte i fokusuar ne sherbimt broadband, LLU e plote krijon mundesine edhe te ofrimit te thirrjeve per pajtimtaret e Albtelecom nga ofrues te tjere te thirrjeve telefonike. Njekohesiht edhe LLU me akses te pjesshme vetem per broadband krijon mundesine e ofrimit te thirrjeve telefonike nepermjet VoB (Voice over Broadband).

- Bitstream:

  Detyrimi i Albtelecom per bitstream krijon mundesine operatoreve te tjere te ofrimit te aksesit ne Internet pajtimtareve te Albtelecom duke mos pasur nevoje per investime ne rrjet backbone dhe aksesi. Ky sherbim ka filluar te perdoret nga dy operatore dhe rezultojne rreth 1400 linja me akses bitstream. Si edhe LLU ky sherbim megjithese eshte i fokusuar per akses ne Internet krijon mundesine e ofrimit te thirrjeve telefonike nepermjet VoB (Voice over Broadband) nga operatoret e tjere duke perdorur rrjetin e Albtelecom.

Ne dy vitet e fundit është venë re një rënie e ndjeshme e përdorimit të kartave me parapagim: në vitin 2015 ishin rreth 10 mijë përdorues të kartave me parapagim, ndërsa në vitin 2016 rreth 5400.
Në lidhje me LLU, megjithë masat rregulluese të AKEP si dhe reduktimet etarifës së LLU, kjo masë nuk ka pasur efekt në treg, për shkak se shumica e operatorëve të rrjeteve fikse kanë ndërtuar dhe preferojnë të kenë rrjetin e tyre të aksesit.

Ndërkohë akseis bitstream ka rerzultuar një shërbim i kërkuar nga operatorët, duke cuar në rritje të numrit të linjave të rrjetit Albtelecom që përdoren me akses bitsteram për operatorët e tjerë nga 1400 në 2014 në rreth 2400 në vitin 2016.

Gjithsesi, sic është vënë në dukje nga AKEP në analizë 2015, faktoret e mesiperm rrisin mundesite e ofrimit te sherbimeve nga operatore te tjere duke perdorur rrjetin e Albtelecom pa qene nevoja per investime te medha ne rrjetet e tyre, dhe ne kete menyre rrisin presionin konkurrues ndaj Albtelecom jo vetem per sherbime broadband por edhe per telefoni (VoB) duke ndikuar ne reduktimin e dominances se Albtelecom per sherbimet telefonike me pakice te thirrjeve telefonike. AKEP edhe në vitin 2016 ka vendosur detyrimet e mësipërme për LLU dhe akses bitstream, madje duke rezultuar edhe në reduktime të cmimit për këto shërbime dhe sidomos për akseisn në tubacione, ku ka pasur një reduktim me rreth 50% të tarifave të Albetelecom duke filluar nga Korrik 2017.

III.7. Pjeset e Tregut dhe Tregues financiare të Albtelecom

Pjesët e tregut

Tabela e meposhteme paraqet ecurine e pjeseve te tregut per numer pajtimtaresh te telefonise fikse te Albtelecom dhe operatoreve alternative per periudhen 2010-2017_T3.

Figura III.6: Pjeset e tregut te numrit të pajtimtarëve të telefonise fikse (2010-1017/T2)

	Albtelecom	Abcom	ASC	OA te tjere
2010	83.8%	6.0%	2.2%	8.0%
2011	76.4%	8.0%	3.0%	12.6%
2012	73.9%	10.6%	2.5%	13.0%
2013	74.8%	4.9%	5.4%	15.0%
2014	74.3%	6.3%	5.7%	13.7%
2015	71.5%	4.9%	12.1%	11.5%
2016	71.1%	5.6%	15.2%	8.1%
2017 T1	71.1%	5.6%	15.4%	7.9%
2017 T2	71.2%	5.8%	16.3%	6.7%
2017 T3	70.7%	5.6%	16.9%	6.8%

Sic mund ët vihet re pjesa e tregut për pajtimatrë të telefonisë fikse e Albtelecom ka pasur rënie deri në fund të vitit 2015, ndërsa në peridhat e mëpasshme ka qenë e qëndrueshme në nivel rreth 71%.

Ne tabelen e meposhtme paraqiten pjeset e tregut per pajtimtarë, thirrjet telefonike dalese dhe të ardhurat totale nga rrjeti fiks i Albtelecom per periudhen 2008-2016. Nga të dhjënat mund të vihet re se megjithëse për thirrjet telefonike Albtelecom ka pjesë tregu të lartë prej 87%, pjesa e tregut në të ardhura është në nivel 60% dhe me rënie të ndjeshme me periudhat para vitit 2015.

Tabela III.3 Ecuraia e Pjesevë të tregut të Albtelecom 2008-2016

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pajtimtare telefoni	87%	87%	84%	76%	74%	75%	74%	72%	71%
Thirrje telefonike dalese	93%	91%	94%	92%	89%	80%	86%	77%	87%
Te Ardhura Totale nga rrjet fiks	79%	78%	71%	74%	79%	72%	65%	60%	60%

Tregues financiarë të Albtelecom

Tabela e mëposhtëme parqet disa tregues financiarë të Albtelecom nga shërbimet e rrjetit fiks dhe celular për vitet 2014-2016.

Tabela III.4: Tregues financiare te Albtelecom

	2014	2015	2016	Ndryshimi 2016/2015
Te ardhura totale (rrjet fiks dhe celular)	10,351	9,957	9,042	-9%
Te ardhura totale nga rrjet celular	3,956	3,975	3,929	-1%
Te ardhura totale nga rrjeti fiks	6,395	5,982	5,113	-15%
Te ardhura nga sherbime me pakice (retail) ne rrjet fiks	3,443	2,980	3,046	2%
Te ardhura totale nga sherbimet me shumice te interkoneksionit rrjet fiks	2,458	2,509	1,563	-38%
Te ardhura nga sherbime te tjera me shumice rrjet fiks	494	494	504	2%
Fitimi (humbja) neto e sipermarresit	-2,006	-2,207	-1,245	-44%
Investime ne rrjet fiks	722	456	740	62%
Investime ne rrjet celular	676	1,214	344	-72%

Shënim: Të dhënat në milion lek

Nga të dhanëat e tabelës vihet re se të ardhurat nga shërbimet e rrjetit fiks të Albtelecom kanë rënë me 15% në vitin 2016 krahasuar me një vit më parë, e ndikuar kryesisht nga rënia e të ardhurave nga shërbimet e me shumicë të interkoneksionit në rrjet fiks. Një impakt të konsiderueshëm në rënien e të ardhurave nga interkoneksioni vjen nga rënia e ndjeshme e terminimit dhe tranzitimit të thirrjeve hyrëse ndërkomëbater dhe të ardhurave të Albtelecom nga këto shërbime. Rezultati financiar i kompanisë në vitin 2016 ishte me humbje prej 1.2 miliard lek që përbën një reduktim me 44% të rezultatit negativ në vitin 2015. Megjithatë vlen të theksohet se megjithëse Albtelecom ka qenë me humbje për shumë vite (figura më poshtë), Albtelecom ka vijuar investimet të larta në rrjetin fiks dhe në atë celular.

III.8. Perfundim mbi ecurine e tregut te telefonise fikse

Bazuar në ecurinë e faktorëve të marrë në konsideratë në tregun e telefonisë dhe rrjeteve fikse, AKEP gjykon se nuk është e nevojshmë që tregjet me pakicë të telefonisë fikse të jenë objekt rregullimi ex-ante, pasi faktoët që ndikuan në nxjerrjen nga rregullimi të këtyre tregjeve në vitin 2015 vijojnë të jenë prezent dhe në disa raste dhe të jenë përforcuar.

IV. ANALIZA E TREGJEVE PERKATES ME SHUMICE: TERMINIMI DHE TRANZITIMI I THIRRJEVE NE RRJETET FIKSE

IV.1. Perkufizimi i tregjeve te interkoneksionit

Sherbimet ne nivelin me shumice jane sherbime te nevojshme per operatoret e rrjeteve fikse dhe celulare dhe ofruesit e sherbimeve qe te ofrojne sherbimet te telefonise perdoruesve fundore, pra ne nivelin me pakice. Ne perkufizimin e sherbimeve te telefonise fikse ne nivelin me pakice, qe behet ne kapitullin me pas, u be nje ndarje e ketyre sherbimeve ne akses dhe thirrje telefonike te disponueshme per publikun nga vendndodhje fikse. Ne nivelin me shumice sherbimet e nevojshme te operatoreve per te ofruar thirrje drejt rrjeteve te tjera jane origjinimi, terminimi dhe tranzitimi i thirrjeve te cilat jane elemente te nevojshme per te ofruar thirrje telefonike pajtimtareve te rrjeteve fiks, thirrje drejt pajtimtareve te rrjeteve fiks dhe per te vijuar thirrjet drejt ketyre pajtimtareve. Njekohesisht keto sherbime sherbejne si inpute edhe per ofrimin e thirrjeve nga rrjetet celulare drejt rrjeteve fikse.

Ne analizen pararendese te vitit 2015 AKEP ka bere perkufizimin e tregjeve perkates te lidhur me tregun me pakicë të telefonisë fikse dhe të justifkueshëm për ndërhyrje ex-ante si me poshte

- **Tregu i terminimit te thirrjeve zanore ne rrjetin Albtelecom, sherbim i ofruar nga sipermarresi Albtelecom sh.a;**

- **Tregu i terminimit te thirrjeve zanore ne rrjetin publik alternativ fiks X[13], sherbim i ofruar nga sipermarresi X sh.a;**

- **Tregu i tranzitimit te thirrjeve zanore ne rrjetet fikse, sherbim i ofruar nga sipermarresit e rrjeteve publike fikse;**

*Dimensioni gjeografik i tregjeve te terminimit dhe tranzitimit te thirrjeve zanore eshte zona operimit (mbulimit me rrjet) te operatorit perkates ofrues te sherbimit(territori i Republikes se Shqiperise per Albtelecom)***.**

Ne lidhje me segmentimin e tre sherbimeve terminim, origjinim dhe tranzitim AKEP ne analizat e meparshme te tregut ka dhene nje skeme ilustruese per kufijte/dallimin midis inputeve te terminimit/origjinimit dhe tranzitimit.

Figura IV.1: Skema e elementeve (inputeve) me shumice per realizimin e thirrjeve telefonike

[13] Cdo sipermarres qe eshte pajisur me autorizim te pergjithshem nga AKEP per ofrimin e rrjeteve publike telefonike fikse dhe eshte aktiv ne treg.

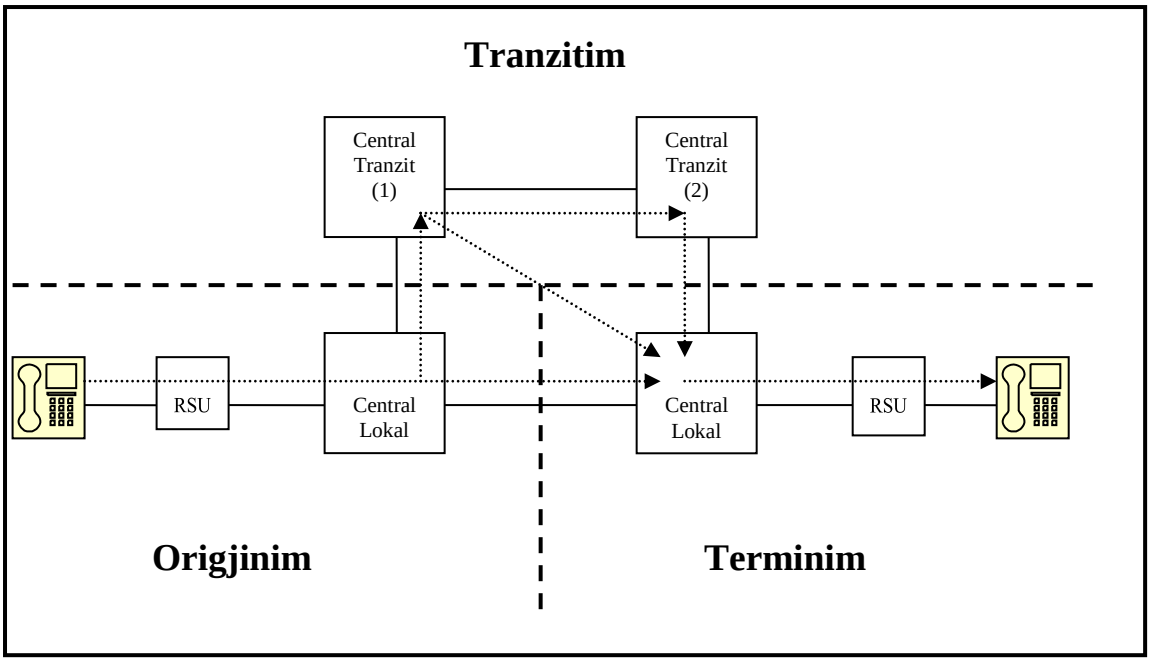

Skema e mesiperme IV.1 paraqet elementet perberes te nje thirrje telefonike brenda rrjetit fiks. Ne rastet e interkonektimit me nje rrjet tjeter, operatori tjeter (fiks ose celular) ka nevoje per elemente te ndryshem ne varesi te pikes se interkonektimit dhe destinacionit (origjinim - per bartesit e thirrjeve) te thirrjeve ne rrjetin fiks. Rrjetet mund te interkonektohen per te terminuar dhe origjinuar thirrje midis njeri tjetrit ose drejt operatoreve te tjere (tranzitim).
Skema e mesiperme i referohet me mire rastit te nje rrjeti PSTN. Me kalimin ne NGN ndodhin ndryshime ne hierarkine e rrjetit dhe menyren e komutimit te trafikut, pasi centralet lokale dhe RSU-te qe tregohen ne skeme eliminohen dhe zevendesohen nga MSAN (ne rastin e FTTN apo Albtelecom) dhe pika lidhje te MSAN-ve deri ne centralet softsëich.

Procesi i migrimit ne NGN megjithese mund te kete efekt ne segmentet e vecanta te sherbimeve (lokal/njefish/dyfish) si dhe ne menyren e interkonektimit me SS7 apo IP, ai nuk ka impakt ne perkufizimin e tregjeve perkates te terminimit/tranzitimit/origjinimit te thirrjeve ne rrjete fikse, per sa kohe vazhdon modeli Calling Party Pays.

Gjate kesaj periudhe nga analiza e vitit 2015 dhe viteve ne vijim nuk pritet te kete ndryshime qe mund te ndikojne ne menyren ndarjes se sherbimeve terminimin/origjinim dhe tranzitim. Ndryshimi i perkufizimit dhe numrit te segmenteve te ketyre sherbimeve eshte i nevojshem ne kushtet e rrjetit te ri NGN/NGA te Albtelecom, dhe AKEP ka nisur kete proces qe me analizat e meparshme (reduktimi i segmeneteve nga 3 ne 2 dhe reduktimi i pikave te interkoneksionit te Albtelecom) dhe nëpërmjet Anlziës së tregut në vitin 2015 vendosi për:

- Reduktimin e segmenteve të terminimit nga 2 në 1 duke filluar nga 1.01.2016
- Reduktimin e pikave të interkoneksionit të Albtelecom nga 12 në 2 duke filluar nga 1.01.2018.

Në këtë periudhë, nga analiza e vitit 2015, nuk kane ndryshuar dhe nuk pritet te ndryshojne nje sere faktoresh qe ndikojne ne ndryshimin e konkluzioneve te meposhteme:

- ekzistojne tregje perkates te vecante per terminimin e thirrjeve ne cdo rrjet fiks: pra ofrimi nga secili operator rrjeti fiks i terminimite te thirrjeve ne rrjetin e vet;
- tregjet e origjinimi dhe tranzitimit perfshijne ofrimin e ketyre sherbimeve nga te gjithe operatoret e rrjeteve fikse

- tregu perkates i terminimit te thirrjeve ne rrjetet fikse perfshin vetem terminimin e thirrjeve kombetare
- tregu perkates i tranzitimit te thirrjeve ne rrjetet fikse dhe terminimi ne rrjet fiks perfshin vetem tranzitimin dhe terminimin e thirrjeve kombetare
- tregu i origjinimit te thirrjeve perfshin dhe vet-ofrimin (self-suply) por nuk është me treg i justifkueshëm që rndërhyrje ex-ante.

Per nje diskutim me te detajuar per perkufizmin e tregjeve perkates te terminimit/tranzitimit/origjinimit te thirrjeve ne rrjetet fikse, lexuesi mund ti referohet dokumentave te Analizave te telefonise fikse 2010 dhe 2013, qe jane te publikuar ne faqen e Internetit te AKEP ëëë.akep.al ne seksionin Konsultime te Perfunduara.

Per sa me siper, AKEP gjykon qe perkufizimi i tregjeve perkates te mos kete ndryshim nga analiza e tregut e vitit 2015, d.m.th. tregjet perkates te interkoneksionit ne rrjetet fikse dhe të justifkueshëm për ndërhyrje ex-ante jane:

- **Tregu i terminimit te thirrjeve zanore ne rrjetin Albtelecom, sherbim i ofruar nga sipermarresi Albtelecom sh.a;**
- **Tregu i terminimit te thirrjeve zanore ne rrjetin publik fiks te operatorit alternativ X, sherbim i ofruar nga sipermarresi X[14];**
- **Tregu i terminimit te thirrjeve zanore ne rrjetin publik Telekom Albania drejt numrave gjeografike te Telekom Albania (pajtimtareve Telekom Albania Fiks), sherbim i ofruar nga sipermarresi Telekom Albania sh.a.;**
- **Tregu i tranzitimit te thirrjeve zanore ne rrjetet fikse, sherbim i ofruar nga sipermarresit e rrjeteve publike fikse;**

Dimensioni gjeografik i tregjeve te terminimit, origjinimit dhe tranzitimit te thirrjeve zanore eshte zona operimit (mbulimit me rrjet) te operatorit perkates ofrues te sherbimit (territori i Republikes se Shqiperise per Albtelecom dhe operatoret celulare) **.**

IV.2. Analiza per FNT e tregjeve te interkoneksionit

1. Terminimi i thirrjeve ne rrjetet fikse

Per te analizuar ekzistencen apo jo te fuqise se ndjeshme ne treg, neni 33 percakton nje sere kriteresh qe duhet te merren ne konsiderate. Sipas perkufzimit te tregjeve perkates te terminimit te thirrjeve ne rrjetet fikse, çdo operator fiks eshte monopolist ne ofrimin e sherbimit te terminimit te thirrjeve ne rrjetin e vet, dhe mund te konkludohet se secili prej tyre ka FNT. Megjithate, terminimi i thirrjeve eshte nje sherbim i cili i ofrohet operatoreve te tjere te rrjeteve, dhe per te arritur ne perfundimin se nje operator ka FNT, qe do te thote aftesi ndikuese ne percaktimin e cmimit te ketij sherbimi pavaresisht operatoreve te tjere apo konsumatoreve, eshte e rendesishme te analizohen edhe disa faktore te tjere qe ndikojne ne kete aftesi ndikuese.

[14]Lista e operatoreve alternative eshte dhene ne Aneks 1.

Ne Analizat e viteve 2013 dhe 2015 AKEP arriti ne konkluzionin se Albtelecom dhe te gjithe operatoret alternative, perfshire Telekom Albania jane operatore me FNT ne terminimin e thirrjeve ne rrjetet e tyre:

- Albtelecom sh.a. permbush kushtet per t'u shpallur sipermarres me FNT ne tregun e terminimit te thirrjeve drejt pajtimtareve te rrjetit fiks Albtelecom;
- Sipermarresi X permbush kushtet per t'u shpallur sipermarres me FNT ne tregun e terminimit te thirrjeve drejt pajtimtareve te rrjetit fiks alternativ X;
- Sipermarresi Telekom Albania sh.a. permbush kushtet per t'u shpallur sipermarres me FNT ne tregun e terminimit te thirrjeve drejt pajtimtareve te Telekom Albania Fiks

AKEP si edhe ne analizat e meparshme per terminimin e thirrjeve (ne rrjete fikse dhe celulare) edhe ne kete analize ka trajtuar faktoret/kriteret e konsideruar me te rendesishem si pjeset e tregut, fuqia kundervepruese e bleresve te sherbimit dhe tarifimi i sherbimit te terminimit

Pjeset e Tregut

Kontrolli 100% i rrjetit terminues nga secili ofrues i sherbimit te terminimit te thirrjeve ne rrjetin e tij, perben ne kete menyre edhe 100% pjese tregu, duke e identifikuar si monopolist ne ofrimin e ketij sherbimi. Ky percaktim mbi pjesen e tregut ne masen 100% nga secili operator i telefonise fikse ruan te njejten linje arsyetimi te perdorur edhe ne analizat pararendese. Pjesa e tregut te terminimit te thirrjeve drejt abonenteve te rrjetit nuk varet nga madhesia e rrjetit, pasi pavaresisht madhesise apo numrit te pajtimareve ne rrjet, secili operator eshte monopolist ne ofrimin e terminimit te thirrjeve drejt abonetve te vet.
Pjesa e tregut prej 100% qe secili operator ka ne terminimin e thirrjeve ne rrjetin e tij, nuk pritet te ndryshoje pasi nuk ka as alternative teknike per zevendesimin e tij:

- Teknikisht nuk ka asnje mundesi per terminimin e thirrjeve nga nje rrjet A ne nje rrjet B pa ndervepimin e operatorit qe zoteron pajtimtaret drejt te cileve eshte destinuar thirrja.
- Barrierat e natyres teknike jane te paevitueshme per te mundesuar sherbimin e terminimit te nje rrjeti tjeter ne mungese te koordinimit dhe gjetjes se nje vije sjellje te perbashket ne negociatat qe mund te zhvillohen.

Percaktimin si monopolist ne ofrimin e sherbimit te terminimit te thirrjeve per cdo operator te telefonise fikse e gjejme edhe nga perkufizimi i tregjeve perkates te identifikuar ne kapitullin II, sipas te cilit cdo operator fiks eshte monopolist ne ofrimin e sherbimit te terminimit te thirrjeve ne rrjetin e vet, dhe mund te konkludohet se secili prej tyre ka FNT. Megjithate, terminimi i thirrjeve eshte nje sherbim i cili i ofrohet operatoreve te tjere te rrjeteve, dhe per te arritur ne perfundimin se nje operator ka FNT, qe do te thote aftesi ndikuese ne percaktimin e cmimit te ketij sherbimi pavaresisht operatoreve te tjere apo konsumatoreve, kjo e percakton si te rendesishme te analizohen edhe disa faktore te tjere.

Fuqia Kundervepruese dhe konkurrenca e mundshme ne tregun e terminimit

Ne Analize 2013 dhe 2015 u arrit ne konkuzionin qe edhe operatoret alternative aktive ne treg, ashtu si Albtelecom, plotesojne kritere per FNT ne kete treg. Nepermjet rregullimit me status me FNT AKEP percaktoi tarifat e operatoreve ne treg per terminimin e thirrjeve ne rrjetet e tyre. Nga praktika shume vjecare e marredhenieve midis operatoreve per negociatat per percaktimin e tarifave te terminimit me marreveshje komerciale rezultoi ne probleme te cilat jane evidentuar ne analize 2013. Operatoret kane percaktuar tarifat gjate kesaj kohe ne

nivelet maksimale te percaktuara nga AKEP dhe nuk eshte vene re qe te jene percaktuar tarifa me te uleta se nivelet maksimale per shkak te fuqise kundervepruese te operatoreve.
Per sa i perket konkurrences se mundshme, per terminimin e thirrjeve ne rrjetet fikse (dhe celulare) eshte arritur tashme ne konkluzionin se per shkak te karaktersitikave teknike te ofrimit vetem nga operatori i rrjetit perkates te terminimit, ofrimi i ketij sherbimi nga secili operator nuk ndeshet me konkurrence te mundshem ne treg per ofrim nga operatore te tjere te ndryshem nga operatori i pajtimatrit ku perfundon thirrja telefonike.

Ecuria e tarifave te terminimit ne rrjetet fikse në Shqipëri

Në dokumentin e Analizes së tregut të telefonisë fikse, miratuar ne Tetor 2015, dhe me vendimet përkatëse të FNT, AKEP ka miratuar nivelin e tarifave të terminimit dhe tranzitimit për Albtelecom dhe tarifat e terminimit për operatorët alternativë fiks, përfshirë Telekom Albania për Telekom Albania fiks, të përcaktuar me FNT. Nepermjet vendimeve te vitit 2015, AKEP vendosi midis te tjerave që duke filluar nga 1.01.2016:

- Reduktimi i numrit të segmenteve të tarifimit të terminimit të thirrjeve në rrjetet fikse nga 2 në 1;
- Eliminimi i asimetrisë së tarifave të terminimit të thirrjeve në rrjetet fikse të operatorëve alternativë me tarifat e terminimit në rrjetin Albtelecom,
- Heqjen e tarifës fikse për thirrje (0.38 lek/thirrje).
- Reduktimi i tarifave të interkoneksionit në rrjetet fikse sipas një reduktimi të përshkallëzuar në 3 periudha (periudha e tretë nga 1.01.2018 objekt rishikimi sipas analizës së rradhës së tregut fiks).

Tabelat e mëposhtëme paraqesin ecurinë e tarufave të interkoneksionit në rrjetet fikse në Shqipëri nga viti 2010 e në vijim si dhe përfshijnë dhe tarifat e përcaktuara në vendimet e mëparshem të AKEP dhe afatet kohore të aplikimit të tarifave sipas Analizës së tregut 2015.

Tabela IV.1: Tarifat e terminimit të thirrjeve në rrjetin fiks Albtelecom (2010-2018)

<table>
<tr><th></th><th>1.09.2010</th><th>1.01.2014</th><th>1.09.2014</th><th>1.01.2016</th><th>1.01.2017</th><th>1.01.2018</th></tr>
<tr><td>Terminim – (lek/minute)</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Lokal</td><td>1.5</td><td rowspan="2">1.34</td><td rowspan="2">1.19</td><td rowspan="3">1.48</td><td></td><td rowspan="3">0.70</td></tr>
<tr><td>Njefish</td><td>2.5</td><td>1.29</td></tr>
<tr><td>Dyfish</td><td>3.5</td><td>2.68</td><td>1.85</td><td></td></tr>
<tr><td>Tranzitim (lek/minute)</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Njefish</td><td>1.5</td><td rowspan="2">1.71</td><td rowspan="2">1.32</td><td rowspan="2">0.93</td><td rowspan="2">0.81</td><td rowspan="2">0.44</td></tr>
<tr><td>Dyfish</td><td>2.5</td></tr>
<tr><td>Tarife per thirrje (lek/thirrje)</td><td>0.83</td><td>0.53</td><td>0.38</td><td>0.00</td><td>0.00</td><td>0.00</td></tr>
<tr><td>POI</td><td>84</td><td>12</td><td>12</td><td>12</td><td>12</td><td>2</td></tr>
</table>

Tarifat pa TVSH

Tabela IV.2: Tarifat e terminimit të thirrjeve në rrjetet fikse të OA dhe Telekom Albania për Telekom Albania fiks (2010-2018)

	2010	1.01.2014	1.09.2014	1.01.2016	1.01.2017	1.01.2018

OA						
Lokal	1.5-1.95	1.5	1.34	1.48	1.29	0.7
Mesatare-Njefish/dyfish	2.5-3.25/3.5	2.42	1.77			
Tarife fikse per thirrje	0.83	0.53	0.38	0	0	0
Telekom Albania						
Terminimi lek/minute	1.50 ose 2.5	1.34	1.19	1.48	1.29	0.7
Tarife fikse per thirrje		0.53	0.38	0	0	0

Tarifat pa TVSH

Tarifat e terminimit në rrjetet fikse ne Shqiperi jane reduktuar ne baze te vendimeve te AKEP dhe jo per shkak presionit konkurrues me te cilin ndeshen operatoret apo faktore te tjere si fuqia kundervepruese. Tarifat e terminimit jane percaktuar ne nivelet maksimale te lejuara nga AKEP dhe nuk ka pasur tendenca per percaktim te tarifave poshte ketyre niveleve. Tarifat aktuale te terminimit ne rrjetet fikse jane reduktuar ndjeshem ne dy vitet e fundit, por ende jane me te larta se tarifat mesatare ne vendet e BE. Ne mungese te rregullimit ex-ante me statusin me FNT operatoret do te mund te tarifonin tarifa mbi nivelet e rregulluara dhe vlera te ndryshme per operatore te ndryshem (diskriminim).

Perfundime mbi FNT ne tregjet e terminimit:

Bazuar ne perfundimet e ketij seksioni, AKEP vlereson se Albtelecom dhe te gjithe operatoret alternative, perfshire Telekom Albania jane operatore me FNT ne terminimin e thirrjeve ne rrjetet e tyre:

- ***Albtelecom sh.a. permbush kushtet per t'u shpallur sipermarres me FNT ne tregun e terminimit te thirrjeve drejt pajtimtareve te rrjetit fiks Albtelecom;***
- ***Sipermarresi X permbush kushtet per t'u shpallur sipermarres me FNT ne tregun e terminimit te thirrjeve drejt pajtimtareve te rrjetit fiks alternativ X;***
- ***Sipermarresi Telekom Albania sh.a. permbush kushtet per t'u shpallur sipermarres me FNT ne tregun e terminimit te thirrjeve drejt pajtimtareve te Telekom Albania Fiks;***

Lista me operatoret alternative (te referuar me siper si Sipermarresi X) te propozuar per status me FNT per terminimin ne rrjetet e tyre eshte dhene ne Aneks 1 te ketij dokumenti te analizes. Lista eshte hartuar duke u bazuar ne te dhenat e Rregjistrit te Autorizimit te pergjithshem si dhe te dhenat e rregjistrit te Autorizimit Individual per sipermarresit e pajisur me numeracion gjeografik Fiks deri me 30.12.2017. Pra sipermarresit qe percaktohen me FNT jane sipermarresit qe kane njoftuar per ofrim rrjeti publik telefonik fiks (rrjet publik fiks dhe telefoni fikse) sipas te dhenave te Rregjistrit te AP dhe qe njekohesisht jane pajisur me numeracion gjeografik fiks deri me 30.12.2017.

2. Tranzitimi i thirrjeve ne rrjetet fikse

Tranzitimi i thirrjeve sherben per te lidhur dy rrjete qe nuk kane lidhje direkte me njeri-tjetrin apo kur kjo lidhje direkte nuk konsiderohet ekonomike nga palet. Per tranzitimin e thirrjeve kombetare Albtelcom aktualisht eshte operator me FNT dhe tarifat e tranzitimit kontrollohen dhe rregullohen nga AKEP. Sherbimi i tranzitimit kerkohet nga operatoret e rrjeteve fiks per te kompletuar thirrjet telefonike te perdoruesve te tyre drejt rrjeteve te tjera (jo te interkonektuar direkt). Ne analizat pararendese AKEP ka dhene perkufizmin e ketij sherbimi bazuar ne RIO-n e publikuar nga Albtelecom dhe gjithashtu ka percaktuar edhe tarifen

maksimale per tranzitim te Albtelecom, e cila aktualisht është 0.81 lek/minutë krahasuar me 1.32 leke/minute në vitin 2014.

Pjeset e tregut

Per te vleresuar fuqine e ndjeshme ne kete treg si edhe ne tregjet e tjere faktor i rendesishem eshte pjesa e tregut. Edhe ne analizat pararendese ky treg ne kushte e Shqiperise ka rezultuar te dominohet nga Albtelecom. Sipas të dhënave të depozituara nga operatorët pjesët e tregut të Albtelecom për shërbimin e tranzitimit të thirrjeve kombëtare janë dhënë në tabelën e mëposhtëme për 2014-2016.

Tabela IV.1 Pjeset e tregut te Albtelecom Tranzitim thirrjesh kombetare (2014-2016)

Market Shares Tranzitimi Kombetar	2014	2015	2016
Volum Thirrjesh (minuta)	70%	97%	99%
Te ardhura	75%	77%	90%

Megjithëse në analizën e vitit 2015 AKEP evidentoi një rënie të pjesës së tregut për tranzitimin e thirrjeve kombëtare deri në nivele 60-70% krahasuar me nivele mbi 90% në periudhat e mëparshme, në dy vitet e fundit vihet re një rritje përsëri e pjesës së tregut të Albtelecom, duke arrittur në 99% për volum të thirrjeve dhe 90% për të ardhura nga tranzitimi i këtyre thirrjeve.

Ndryshimet e mëdha ne pjeset e tregut per tranzitimin e thirrjeve kombetare tregojne se operatoret alternative nuk kane krijuar ende sherbim te qendrueshem tranziti kombetar, por dhe se të dhënat e raportuara kanë problem me saktësisnë e tyre. Megjithëse kjo cështje do jetë object I saktësimit nga AKEP në muajt në vijim, AKEP vlerëson se Albtelecom zotëron pjesë të konsiderueshem tregu që janë shenja të dominancëssë tij në këtë treg.

Barriera per hyrjen ne tregun e tranzitit kombetar

Megjithe heqjen e barrierave ligjore per hyrjen ne tregun e tranzitimit te thirrjeve, gje e cila reflektohet edhe nga rritja e numrit te ofruesve te ketij sherbimi dhe rritja e pjeses se tregut te tyre, perseri ky treg ndodhet nen efektin e barrierave te rendesishme me natyre ekonomike, pasi mbulimi me infrastrukturen e nevojshme te territorit kombetar apo edhe zona te konsiderueshme per ofrimin e ketij sherbimi, kerkon investime te medha. Vazhdon te jete prezente ekzistenca e operatoreve alternative me mbulim te kufizuar gjeografik qe e kane te nevojshme sherbimin e tranzitimit nga Albtelecom per t'iu ofruar pajtimtareve te tyre nje sherbim telefonik ne pakice me mbulim jashte mundesive qe iu ofron rrjeti i tyre. Duke marre parasysh sasine qe duhet investuar dhe faktoret vendas qe ndikojne ne normen e kerkuar te kthimit ndaj ketij investimi mund te mendojme se eshte e veshtire per kapacitet qe kane shumica e operatoret alternative te zgjerojne mbulimin gjeografik ne gjithe Republiken e Shqiperise. Megjithese disa nga keta operatore kane pasur tendenca positive ne kete drejtim sic edhe eshte evidentuar ne analizen pararendese, perseri mbulimi i tyre vazhdon te jete me i vogel se ai i Albtelecom. Nje faktor i tille, vazhdon ti krijoje avantazh konkurrues Albtelecomit si operatori kryesor dhe vazhdon te mbaje poziten dominuese te tij ne kete treg.

Fuqia Kundervepruese

Ne mungese te nderhyrjes rregullatore per te rregulluar sherbimin e tranzitit kombetar, aftesia qe operatori Albtelecom te demonstroje dominancen e tij do te ishte e padiskutueshme, kjo pasi mundesia qe zbehja e dominances se Albtelecom ne kete treg te vinte si rezultat i fuqise kundervepruese nga palet blerese te ketij sherbimi do te ishte relativisht e vogel. Per rrjedhoje ky faktor do te ishte ne disavantazh te konkurrences efektive ne kete treg

Konkluzioni per tregun e tranzitit kombetar

Niveli i pjeses se tregut te Albtelecom për tranzitimin e thirrjeve kombëtare eshte shumë i madh dhe avantazhet e Albtelcom ne madhesine e rrjetit (mbulim dhe prezence gjeografike) ne raport me operatoret e tjera fiks, numri i larte i operatoreve alternative me prezence te kufizuar gjeografike, rrisin aftesine dominuese te Albtelecom ne kete treg.

Nga vleresimi i faktoreve te fuqise kundervepruese te bleresve te ketij sherbimi, si dhe vleresimeve mbi mundesite e zhvillimit te konkurrences ne kete treg, prezences se barrierave te hyrjes ne kete treg etj, AKEP gjykon se :

Albtelecom sh.a. permbush kushtet per t'u shpallur sipermarres me FNT ne tregun perkates te tranzitimit te thirrjeve kombetare.

V. MASAT RREGULLUESE PER OPERATORET ME FNT

Ne baze te analizes se kryer per tregjet e telefonise fikse, rezulton se:

Sipermarresi Albtelecom sh.a vleresohet se permbush kushtet per t'u shpallur me FNT ne tregjet perkates te meposhtem:

- ***Tregu me shumice i terminimit te thirrjeve ne rrjetin publik telefonik Albtelecom te ofruar nga vendndodhje fikse.***
- ***Tregu me shumice i sherbimit tranzit të thirrjeve telefonike kombetare ne rrjetet telefonike publike te ofruara nga vendndodhje fikse.***

Sipermarresi X i rrjetit alternativ X vleresohet se permbush kushtet per t'u shpallur me FNT ne tregun e shumices te terminimit te thirrjeve zanore ne rrjetin e tij, konkretisht ne tregun:

- ***Tregu me shumice i terminimit te thirrjeve ne rrjetin publik telefonik te operatorit X te ofruar nga vendndodhje fikse.***

Sipermarresi Telekom Albania vleresohet se permbush kushtet per t'u shpallur me FNT ne tregun e shumices te terminimit te thirrjeve zanore ne rrjetin e tij, konkretisht ne tregun:

- ***Tregu me shumice i terminimit te thirrjeve ne rrjet publik telefonike Telekom Albania drejt numrave gjeografike te ofruara nga vendndodhje fikse (per pajtimtaret e Telekom Albania Fiks).***

Pika 2 e Nenit 34 te ligjit 9918, percakton midis te tjerave se *nëse AKEP-i përcakton se një ose disa sipërmarrës kanë fuqi të ndjeshme në treg, në tregun përkatës, pra nuk ka konkurrencë efektive, atëherë ajo vendos ndaj tyre një, disa ose të gjitha detyrimet e veçanta të nevojshme, të cilësuara në nenet 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45 e 56 të këtij ligji*.

Pika 3, Neni 34 i Ligjit 9918 dhe pika 5 e nenit 3 te Rregullores se Analizes se Tregut, percaktojne midis te tjerave se: *Në qoftë se AKEP gjatë analizimit dhe përcaktimit të një tregu arrin në përfudimin se, ky treg nuk plotëson një nga kriteret e referuara në piken 4 të ketij neni, AKEP nuk vendos detyrime rregullatore në këtë treg ose anullon detyrimet rregullatore ekzistuese, sipas parashikimeve të ligjit nr. 9918*.

Per sa me siper rezulton se tregjet perkates ne te cilat ka operatore me FNT jane tregjet e terminimit te thirrjeve ne rrjetet individuale te telefonise fikse si dhe tregu i tranzitimit te thirrjeve kombetare ne rrjetet fikse. AKEP ne analizat e meparshme ka evidentuar problematiken e FNT ne keto tregje dhe problematika e tregut te terminimit ne rrjetet fikse eshte tashme e miretrajtuar pasi ato jane probleme standarde qe do te ekzistionin ne kushte e mos-rregullimit ex-ante:

- refuzimi per te dhene akses ne rrjet per sherbimet e interkoneksionit;
- vonesat per dhenien e aksesit;
- mosdhenie e informacionit;
- aplikimi i kushteve diskriminuese midis operatoreve te ndryshem;
- aplikimi i kushteve te padrejta ne marreveshje interkoneksioni.

Seksionet e meposhteme permbajne propozimet e AKEP per detyrimet e operatoreve me FNT, duke u fokusuar ne rregullimin e tarifave te terminimit dhe tranzitimit, si dhe heqjen e detyrimeve per tregjet e de-rregulluara.

V.1. Masat rregullatore per tregjet me shumice te interkoneksionit

1. Masat rregullatore te propozuara per Albtelecom

AKEP gjykon se problemet e tregjeve me shumice nga FNT e Albtelecom per terminimin dhe tranzitimin e thirrjeve kombetare ruajne te njejten natyre me problemet e identifikuara nga analizën e meparshme 2015, keshtu qe ndaj operatorit me FNT Albtelecom propozohet qe detyrimet aktuale te qendrojne dhe te vazhdoje implementimi i tyre dhe konkretisht:

5. **Detyrimi i Mosdiskriminimit (neni 39)**
6. **Detyrimi i transparencës (Neni 40)**
7. **Detyrimi për akses dhe interkoneksion dhe përdorimi i përbashkët i faciliteteve të rrjetit (Neni 42)**
8. **Detyrimi për kontroll të tarifave (Neni 45)**

AKEP, gjykon se per te realizuar objektivat rregullatore te AKEP, te listuara ne piken 3 te nenit 7 te Ligjit 9918, per FNT per terminimin dhe tranzitimin e thirrjeve ne rrjetin Albtelecom, te gjitha masat e cituara jane te nevojshme per Albtelecom.

Pervec detyrimeve te citura me siper, Albtelecom duhet te zbatojne dhe detyrimet e Ligjit 9918 per akses dhe interkoneksionin, perfshire afatet kohore te dhenies se ofertes se aksesit kerkuesve dhe dorezimin ne afat te MI-ve dhe publikimin/përdirtësimin e RIO. Detajime te detyrimeve te operatoreve me FNT ne lidhje me interkoneksionin si dhe RIO jane pjese e rregullores te Akses dhe Interkoneksionit.
Albtelecom duhet te publikoje gjithashtu marreveshje te Nivelit te Sherbimit (Service Level Agreement-SLA) si dhe Tregues Kryesore te Performances (Key Performance Indicators - KPI) per interkoneksionin sipas percaktimeve te Rregullores se Akses dhe Interkoneksionit.

2. Masat rregullatore te propozuara per terminimin ne rrjetet e OA dhe Telekom Albania

AKEP ka vleresuar nepermjet analizes, qe operatoret alternative te rrjeteve te telefonise fikse plotesojne kushtet per FNT per terminimin e thirrjeve ne rrjetet e tyre individuale. Ne lidhje me masat rregullatore/detyrimet per FNT te ketyre operatoreve AKEP gjykon qe te kene te njejat detyrime te vendosura edhe ne analizen e tregut te kryer ne vitin 2013:

5. **Detyrimi i Mosdiskriminimit (Neni 39)**
6. **Detyrimi i transparencës (Neni 40)**
7. **Detyrimi për akses dhe interkoneksion dhe përdorimi i përbashkët i faciliteteve të rrjetit (Neni 42)**
8. **Detyrimi per kontroll tarife**

Detyrimi i mosdiskriminimit perfshin ndalimin e aplikimit te tarifave te ndryshme te terminimit te thirrjeve hyrese kombetare per operatore te ndryshem kombetar origjinues te thirrjeve te terminuara ne rrjetin e operatorit alternativ. Pra nepermjet ketij detyrimi nje operator alternativ nuk mund te aplikoje tarifa te ndryshme terminimi per operatore te ndryshem si celulare ashtu edhe fiks.

AKEP si edhe ne analizat e meparshme 2013 dhe 2015 gjykon qe operatoret alternative te mos kene detyrim per publikim oferte reference interkonesioni, pasi kjo mase nuk eshte e nevojshme dhe do te ishte jo-proporcianale.

Detyrimi i transparences perfshin publikimin nga operatori alternative te tarifes/tarifave te terminimit ne rrjetin e tij si dhe te adreses se pikes se interkoneksionit me kete rrjet. Ne kushtet e mos-vendosjes se detyrimit per publikim RIO ky detyrim gjykohet i nevojshme per zbatimin e mos-diskriminimit ne tarifa.

Detyrimi i dhenies akses per interkoneksion eshte detyrim qe operatoret rrjeteve publike telefonike te japin akses per terminim ne rrjetet e tyre me qellim realizimin e interkoneksionit te rrjeteve publike telefonike.

V.2. Rregullimi i tarifave me shumice te interkoneksionit

1. Tarifat e terminimit të thirrjeve në rrjetet fikse (FTR) të vendeve të BEREC

BEREC (më parë ERG) kryen publikime periodike të tarifave mesatare të terminimit të thirrjeve në rrjetet fikse. Publikimet janë cdo gjashtë muaj dhe publikimi më i fundit paraqet situatën e tarifave të terminimit në Korrik 2014 në 37 vende Evropiane. Në këtë listë përfshihen 27 vendet anëtare të BE plus 10 vende të tjera Evropiane, përfshirë disa vende me status kandidad për anëtar në BE. Figura e mëposhtëme paraqet tarifat e terminimit në rrjetet fikse sipas 3 segmenteve më 1 Korrik 2017.

Figura V.1: Tarifat e terminimit në rrjetet fiks incumbent BEREC Korrik 2017

Overview of incumbents' lowest[3,4,5] regulated fixed termination rates per country – July 2017 (eurocents per minute of service)

Figure 1 FTRs

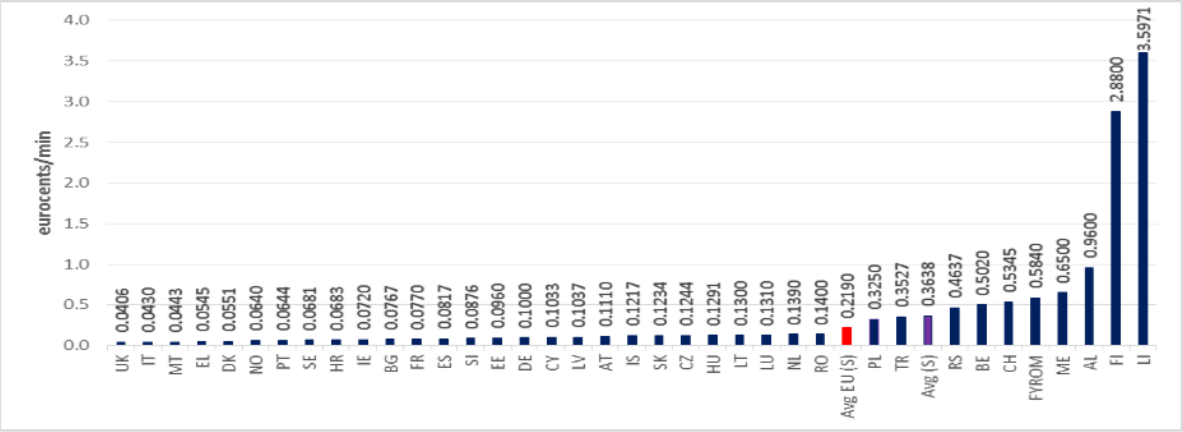

Figure 4 Incumbents' second lowest regulated fixed termination rate per country

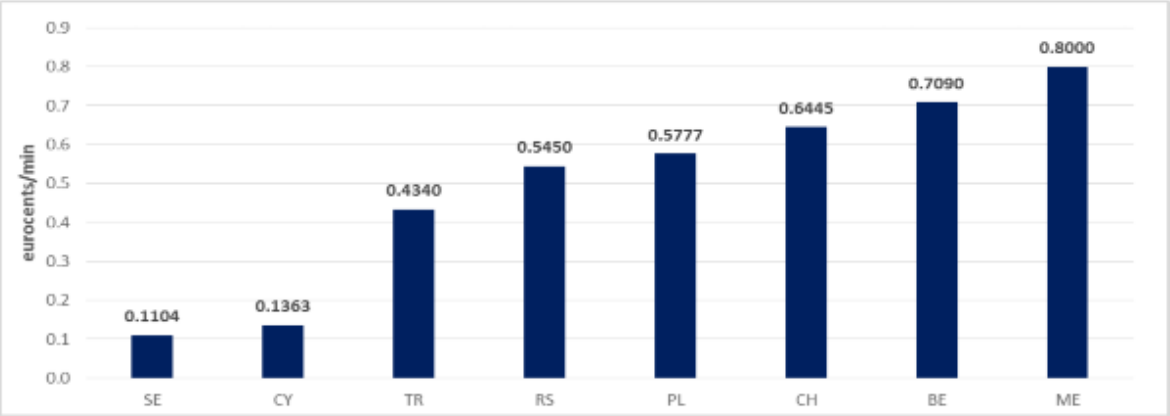

Figure 5 Incumbents' third lowest regulated fixed termination rate per country

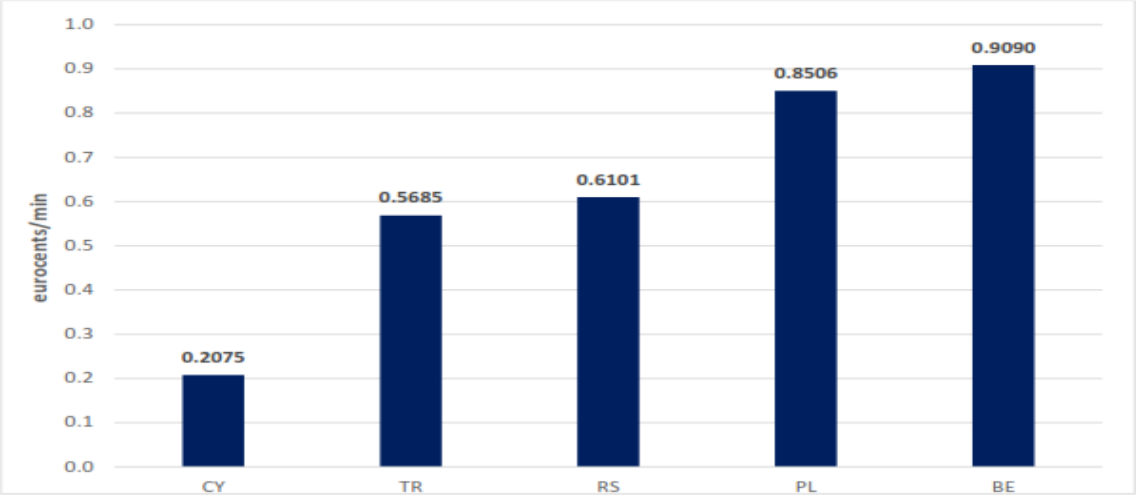

Burimi: BEREC BoR (14) 55

Sic mund të vihet re nga figurat e mësipërme, në shumicën e vendeve aplikohet një tarifë e vetme për FTR (një segment) megjithatë ka vende që aplikojnë më shumë se një segment. Figura e mëposhtme paraqet, të ardhurën mesatare për minutë nga terminimi për vitin 2016 në vendet e BEREC dhe mund të vihet re se niveli mesatar i saj ishte 0.75 eurocent apo 1.01 lek/minutë. Ndërsa në Shqipëri kjo e ardhur ishte 1.1 eurocent/minutë apo 1.48 lek/minutë.

Figura V.2: E ardhura mesatare për minutë nga terminimi në rrjetet fikse në vendet e BEREC (viti 2016)

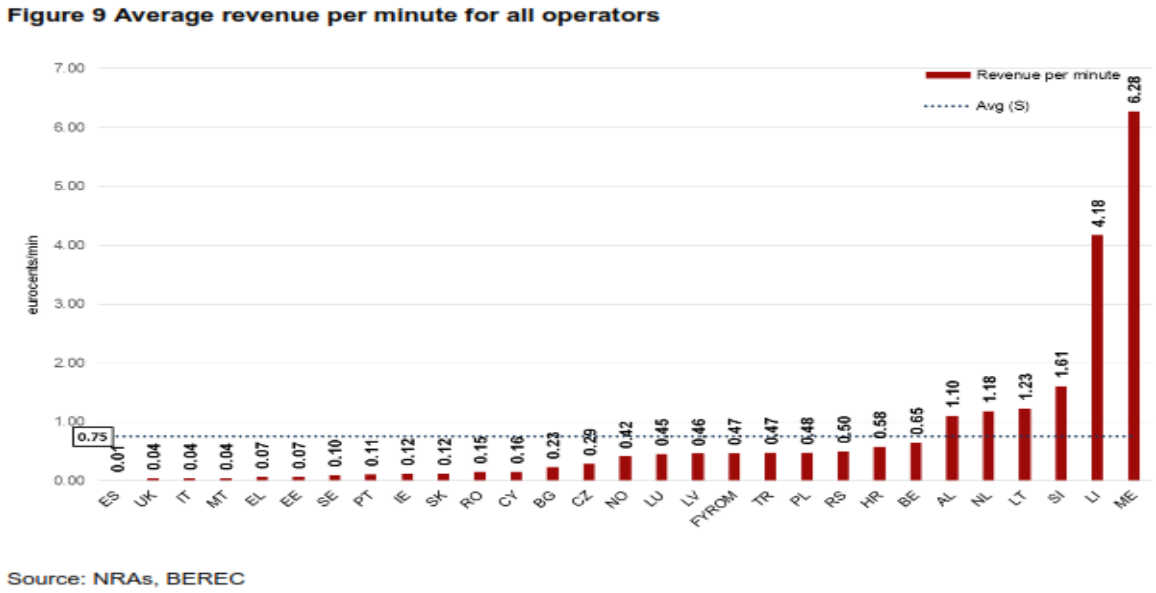

Në mënyrë tabelare, tarifat mesatare sipas segmenteve të terminimit janë dhënë në tabelën ë mëposhtëme, e cila përfshin dhe të ardhurën mesatare nga terminimi i thirrjeve në rrjete fikse ne vitin 2016 si dhe mesataren e 3 segmenteve (AVG123).

Tabela V.1: Tarifat mesatare të terminimit ne vendet e BEREC (Korrik 2017)

	EU July 2017		Shqipëri 1.01.2018/BEREC July 2017
	Eurocent/minute	Lek/minute[15]	Ndryshimi %
AV1 (Ë)	0.3638	0.49	43%
AV2	0.4944	0.66	5%
AV3	0.6288	0.84	-17%
AV 123	0.4957	0.67	5%
ARPM FTR (2016)	0.7500	1.01	-31%

Burimi: BEREC dhe llogaritje te AKEP

Sipas të dhënave të mësipërme dhe nivelit të parashikuar prej 0.7 lek/minutë të FTR për të hyrë në fuqi më 1.01.2018 në të gjitha rrjetet fikse në Shqipëri, rezlton se ky nive I parashikuar nga Analiza 2015:

[15] Konvertimi në lek është bërë me Kursin e këmbimit të përdorur nga BEREC: 1 Euro=134.38 Lek

- është 43% më e lartë se tarifa mesatare më e ulët në vendet e BEREC, por pothuajse e njëtë me tarifën e dytë më të ulët mesatare të BEREC në Korrik 2017,
- është 31% më ulët se ardhura mesatre nga terminimi në vendet e BEREC në vitin 2016

2. Shtyrja e aplikimit të fazës III (1.01.2018) të reduktimit të FTR

Tabela e mëposhtëme paraqet nivelet tarifave të interkoenksionit të rrjeteve fikse të përcaktuara sipas Analizës së tregut të vitit 2015 për Albtelecom dhe operatorët e tjerë.

Tabela V.2: Ndryshimet e tarifave të interkoneksionit në Analizë 2015[16]

	1.09.2014	1.01.2016	1.01.2017	1.01.2018	Ndryshimi 2018/17
Albtelecom terminim:					
Lokal/Njëfish	1.19	1.48	1.29	0.70	-46%
Dyfish	1.85				
POI	12	12	12	2	
Albtelecom transit kombetar:	1.32	0.93	0.81	0.44	-46%
OA					
Lokal	1.34	1.48	1.29	0.70	-46%
Mesatare-Njëfish/dyfish	1.77				
Telekom Albania	1.19	1.48	1.29	0.70	-46%

Shënim: Tarifat në Lek pa TVSH

AKEP me VKD nr.2651, datë 3.12.2015, në kuadër të shqyrtimit të ankimit administrativ të Albtelecom kreu disa ndryshime në Vendimet e datës 8.1.2015, të cilat janë reflektuar në tabelën e mësipërme. Në Vendimin 2561/2015 AKEP në pjesën arsyetuese (paragrafi i fundit i pika 3/1) gjykoi se aplikimi i fazës së tretë nga 1.01.2018 duhet të jetë pjesë e rishikimit të analizës së rradhës së tregut fiks:

> *AKEP gjykon të rëndësishme monitorimin e ecurisë së zhvillimit të rrjeteve fikse gjatë kësaj periudhe deri në analizën e tregut të rradhës në vitin 2017, për të gjykuar përsëri në lidhej me fazën 3 të reduktimit të tarifave të terminimit/tranzitimit dhe efektet në rrjetet fikse në Shqipëri*

Sic mund të vihet re nga tabela e mësipërme reduktim i parashikuar në 1.01.2018 parashikon reduktim me 46% të FTR të të gjithë operatorëvë te rrjeteve fikse si dhe të tranzitimit të Albtelecom. Kjo përbën një reduktim të konsiderueshëm edhe të të ardhurave nga terminimi për të gjithë operatorët e rrjeteve fikse dhe në kushtet specifike të Shqipërisë për rrjetet fikse (shumë rrjete fikse dhe në madhësi shumë më të vogël se vendet e BE-së, pra me ekonomi shkalle shumë të kufizuar) përbën një reduktim jo-proporcional.

Bazuar në zhvillimet e fundit dhe kushtet e tregut të telefonisë fikse në Shqipëri të përmenduar dhe në Kapitullin III të këtij dokumenti si dhe Analizë 2015, **AKEP gjykon që së pari nëpërmjet nxjerrjes në këshillim publik të këtij dokumenti, njëkohëissht të vendosë të shtyje aplikimin e reduktimit të parashikuar më 1.01.2018 për tarifat e terminimit (të të gjithë operatorëve të rrjeteve fikse) dhe tranzitimit të Albtelecom,**

16

duke vijuar me tarifat aktuale deri në afatin (dhe vlerat) e përcaktuar në vendimet përkëtse që AKEP do të marrë për FNT dhe masat rregulluese pas këshillimit publik të këtij dokumenti.

3. Skema e re reduktimit të FTR në Shqipëri

AKEP propozon që tarifat e terminimit të thirrjeve në rrjetet e operatorëve të rrjeteve fikse si dhe tarifa e tranzitimit të thirrjeve kombëtare të Albtelecom të rishikohen sipas vlerave dhe afateve të mëposhtëme:

Tabela V.3: Propozimi për reduktimin e tarifave të interkoneksionit në rrjetet fikse

	1.01.2016	1.01.2017	1.09.2018	1.01.2019	Ndryshimi 2018/17
Albtelecom terminim:					
Lokal/Njëfish	1.48	1.29	1.00	0.70	-23%
Albtelecom transit kombetar:	0.93	0.81	0.63	0.44	-23%
OA	1.48	1.29	1.00	0.70	-23%
Telekom Albania	1.48	1.29	1.00	0.70	-23%

Shënim: Tarifat në Lek pa TVSH

Skema e mësipërme ruan nivelet e FTR dhe tranzitimit të përcaktuara në Analizë 2015, por duke shtyrë më 18 muaj aplikimin e reduktimit të parashikuar të hynte në fuqi më 1.01.2018, duke përfshirë një fazë ndërmjetëse të propozuar të fillojë më 1.09.2018.

Niveli i FTR prej 1.00 lek/minutë për fazën 1.09.2018-31.12.2018 është sa niveli mesatar i të ardhurave nga terminimi fiks në vendet e BEREC në vitin 2016.

Nivelet e tarifave FTR dhe tranzitimit në fazën që fillon më 1.09.2018 janë përcaktuar edhe si mesatare e nivelit të tyre në vitin 2016 dhe vlerave finale të tyre.

Rregullimi i tarifave sipas nivelit benchmark (mesatar) dhe reduktimi i përshkallëzuar është një praktikë e ndjekur nga AKEP më parë si dhe një praktikë e lejuar nga Ligji 9918, Neni 7, pika 1 dhe neni 57, pika 2.

Shtyrja me 18 muaj e arritjes se vleres benchmark te perzgjedhur nga AKEP në vitin 2015 krijon mundesi per nje reduktim me te shkallezuar te tarifes se terminimit te të gjithë rrjeteve fiks në Shqipëri.

Pikat e Interkoneksionit të Albtelecom

Numri (minimal) i pikave të interkoneksionit do të reduktohet nga 12 në 2 duke filluar nga 1.01.2018 sipas përcaktimeve të mëparshme të AKEP dhe njftimeve të Albtelcom të gjithë operatorëve të rrjeteve fikse të interkonektuar me të. Sipas të dhënave të dërguara nga Albtelecom, efekti në detyrimet shtesë të mundshme për linja me qera, do të jetë shumë i ulët për shkak të reduktimit të ndjeshëm nga Albtelecom të tarifave të qarqeve të interkoneksionit dhe përdorimit të koeficentit të përdorimit të tyre në llogaritjen e tarifës mujore.

Sic është theksuar në Analizën 2015, reduktimi i pikave të interkoneksionit vjen si rezultat i migrimit të rrjetit Albtelecom nga PSTN në NGN dhe është një proces që ka ndodhur dhe po ndodh dhe në vende të tjera. Këtë proces AKEP e ka parashikuar edhe në Analizën e tregut fiks të miratuar më 30.07.2013. Periudha 24 mujore (1.01.2016-1.01.2018) e miratur në Anlizë 2015 gjykohet e mjaftueshme për operatorët alternativë për t'u përshtatur me reduktimin e pikave të interkoneksionit per te realizuar interkoneksionin ne nje nga dy pikat kombetare te interkoneksionit te Albtelecom ne Tirane apo Durrres.

ANEKS 1. LISTA E SIPERMARRSVE TE RRJETEVE PUBLIKE TELEFONIKE FIKSE TE PROPOZUAR PER STATUS ME FNT NE TERMINIMIN E THIRRJEVE[17]

Tabela e meposhteme paraqet listen e sipermarresve qe ofrojne rrjete publike fikse dhe te pajisur me numeracion gjeografik fiks per pajtimtare, te cilet jane percaktuar me FNT ne vitn 2015. Kjo liste do t eperditesoeht nga AKEP ne perfundim te ketij procesi analize tregu me emrat e operatoreve aktive te rrjeteve te telfonise fikse qe do te percaktohen me FNT per terminimin e thirjeve ne rrjetet e tyre individuale te telfonise fikse.

Nr	Sipërmarrës
1	4 ALB sh.p.k
2	ABCOM sh.p.k
3	Abissnet sh.a
4	Abronet sh.p.k.
5	Administration, Management, Bussines, Etc sh.p.k
6	Alban Tirana Nascendo AL sh.p.k
7	Albanian Carrier Telecommunication sh.p.k.
8	Albanian Satellite Communications sh.p.k
9	UltraNet (Ish Albanian Telecommunication Network)
10	Albanian Telecommunication Partners sh.p.k
11	Albfrut 2005 sh.p.k
12	ALBON sh.p.k
13	Alma 2001 sh.p.k
14	ALPI-COM sh.p.k
15	Altin Sharka (Person Fizik)
16	APOLL NET sh.p.k.
17	Arsen Shahaj (Person Fizik)
18	ATEL sh.p.k
19	Bindi sh.p.k
20	BITRI sh.p.k
21	Bleta sh.p.k.
22	Call Me sh.p.k.
23	CENTRAL ALB sh.p.k
24	DIGICOM sh.p.k.
25	DOVA sh.p.k
26	EDEN sh.p.k
27	EGIS – TEL 2004 sh.p.k
28	EJ & BI sh.p.k
29	ELCOM sh.p.k
30	ELITE Telecomunication sh.p.k.
31	Enada – Online sh.p.k
32	Enkelana Communication sh.p.k
33	Eralbi Computer System sh.p.k
34	ESDE Consulting sh.p.k.
35	ESPACE sh.p.k

[17] Kjo liste nuk perfshin Albtelecom dhe Telekom Albania, te cilet jane shpallur me FNT me vendime te vecanta ne vitin 2015.

36	FABBTEL sh.p.k
37	FBD sh.p.k
38	Fjoart sh.p.k
39	FJOERS ONLINE sh.p.k
40	Greta Gjini (Person Fizik)
41	GRUPKOM sh.p.k.
42	Iliria Telecom A (ITA) sh.p.k
43	INFO – Telecom sh.p.k
44	IVA Elektronik sh.p.k
45	KRANER sh.p.k
46	L.E.M sh.p.k
47	Lorenc Bushi (Person Fizik)
48	LUNAL-TEL sh.p.k.
49	MC Networking SH.P.K
50	Merita Xhika (Person Fizik)
51	Mobitel Communication sh.p.k
52	Neofone sh.p.k
53	Neotel Albania sh.p.k
54	Net-Connect sh.p.k
55	NISATEL sh.p.k
56	ORBCOMM Albania Degë e Shoqërisë së Huaj
57	Orikum Telecommunication sh.p.k
58	PEGASUS COMMUNICATIONS sh.p.k
59	Professional Technologies sh.p.k.
60	PROTON COMMUNICATION sh.p.k.
61	RU – TEL sh.p.k
62	Sajet sh.p.k
63	SABATEL sh.p.k
64	Selcom sh.p.k
65	SHKODRA INTEL.TV sh.p.k
66	SIN-TEL sh.p.k
67	TEEB-CENTER sh.p.k
68	Tele.Co Albania sh.p.k.
69	Telekom Postriba sh.p.k
70	Telekomunikacion Group sh.p.k.
71	TEL-KOM sh.p.k
72	Treg Tur Korça sh.p.k.
73	Popaj Klodjano sh.p.k
74	UNIFI HOLDINGS INC sh.p.k.
75	Vasfi Balla (Person Fizik)
76	VIVO Communications sh.p.k
77	VOSKOPI sh.p.k
78	Vraninger Communications sh.p.k
79	Wings.Co Degë e Huaj në Shqipëri
80	XHENI A.D. sh.p.k

ANEKS 2. LISTA E PYETJEVE PËR KESHILLIM PUBLIK

Me poshte eshte nje permbledhje e pyetjeve per te cilat AKEP eshte i interesuar te marre komente nga palet e intersuara. Ne pergjigjet e dhena per pyetjet, palet jane te lutura te perfshijne edhe argumentim per pergjigjet/komentet. Palet mund te japin komente edhe per pjese te tjera te dokumentit te analizes dhe perfundimeve te AKEP, apo dhe sugjerime shtese per nje rregullim sa me te mire te tregut te analizuar.

1. **A ka pasqyruar drejt AKEP zhvillimet ne tregun me pakice te sherbimeve të telefonise fikse?**

2. **Cfare mendoni per konkluzionin e AKEP se nuk është e nevojshmë që tregjet me pakicë të telefonisë fikse të jenë objekt rregullimi ex-ante?**

3. **Cfare mendoni ne lidhje me ecurine e pjeseve te tregut te Albtelecom?**

4. **A jeni dakort me perfundimet e AKEP per perkufizimin e tregut perkates te terminimit te thirrjeve ne rrjet individual fiks?**

5. **A mendoni se të gjithë operatoret aktivë të rrjeteve telefonike publike fikse, permbushin kriteret per FNT ne terminimin e thirrjeve ne rrjetet e tyre individuale?**

6. **Cfare mendoni per masat rregullatore per terminimin ne rrjetet fikse?**

7. **Cili është opinioni juan në lidhje me skemën e re të reduktimit të FTR te te gjitha rrjeteve fikse dhe tranzitimit të thirrjeve në rrjetin Albtelecom?**